

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Česká republika a jednotný vnitřní trh Evropské unie
Czech republic and the Single European Market

Student: Dominique Nicol Schoupalová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Dominique Nicol Schoupalová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Česká republika a jednotný vnitřní trh Evropské unie**
Czech Republic and the Single European Market

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Formování a vznik JVT
 3. Česká republika na jednotném vnitřním trhu EU
 4. Postavení české firmy na vnitřním trhu EU
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BALDWIN, R.; WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Grada Publishing, 2008. 480 s. ISBN 978-80-2471-807-1.
FIALA, P.; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
OUTLÁ, V.; HAMERNÍK, P.; KADERA, M.; KŘIVKA, R. *Právo Evropské unie*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Radomíru Kaňovi, PhD., za jeho cenné připomínky a rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce. Děkuji za odbornou pomoc a věnovaný čas při této bakalářské práci.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedení Ing. Radomíra Kani, PhD. a uvedla jsem v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

V Ostravě, 7. května 2010

podpis autora

OBSAH

1	Úvod	1
2	Formování a vznik Jednotného vnitřního trhu	2
2.1	Program jednotného vnitřního trhu	2
2.2	Bílá kniha	3
2.3	Jednotný evropský akt	4
2.3.1	Obsah Jednotného evropského aktu	5
2.4	Čtyři svobody	6
2.4.1	Volný pohyb zboží	6
2.4.2	Volný pohyb služeb	9
2.4.3	Volný pohyb pracovních sil	11
2.4.4	Volný pohyb kapitálu	12
2.5	Právo vnitřního trhu	13
2.5.1	Ochrana hospodářské soutěže	14
3	Česká republika na vnitřním trhu Evropské unie	16
3.1	Československo po roce 1989	16
3.2	Dohoda o přidružení ČR a ES	17
3.2.1	Přínos dohody o přidružení ČR A ES	20
3.3	Začleňování přidružených zemí do vnitřního trhu	21
3.3.1	Kodaňská kritéria a předvstupní strategie	21
3.3.2	Bílá kniha – příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na začleňování do vnitřního trhu EU	22
3.3.3	Program PHARE	23
3.4	Posudek Evropské komise na Českou republiku	26
3.5	Přínosy a náklady zapojení do vnitřního trhu	28

3.5.1	Přínosy z makroekonomického pohledu	28
3.5.2	Náklady z makroekonomického pohledu	29
3.5.3	Přínosy a náklady z pohledu českého podniku	30
3.6	Průzkum hospodářské komory	31
4	Postavení české firmy na vnitřním trhu Evropské unie	36
4.1	Podnikatelské prostředí v EU	36
4.1.1	Studie OECD: Z rozšíření EU profitovaly všechny země	36
4.2	Podnikatelské prostředí v ČR	37
4.3	Podpora malého a středního podnikání v České republice	40
4.3.1	Působnost asociace malého a středního podnikání ČR	41
4.3.2	Průzkum asociace malého a středního podnikání ČR	42
4.3.3	Koncepce rozvoje malého a středního podnikání v letech 2007 – 2013	44
4.4	Česká firma na jednotném vnitřním trhu EU	45
4.4.1	Představení firmy Janovo Bohemia, s. r. o.	46
5	Závěr	54
	Seznam použité literatury	56
	Seznam použitých zkratek	59
	Seznam tabulek a grafů	60

1 ÚVOD

Jednotný vnitřní trh je považován za jeden z největších úspěchů evropské integrace. Tvoří jej území všech členských států Evropské unie. Jeho založením vznikl prostor bez vnitřních hranic, v němž platí tzv. čtyři základní svobody – volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.

Ve své práci se zaměřím na téma jednotného vnitřního trhu Evropské unie a působení české firmy na tomto trhu. Všichni občané a podnikatelé EU se mohou po jednotném vnitřním trhu volně pohybovat, usazovat, pracovat, zakládat podniky nebo také investovat. Bohužel se dodnes vyskytují problémy s různými bariérami, které volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu omezují. Ovšem většinou se jedná o překážky administrativní, technické, právní či kulturní, jež jsou kladeny mezi členskými zeměmi navzájem.

Cílem mé bakalářské práce je blíže charakterizovat problematiku jednotného vnitřního trhu Evropské unie a analyzovat fungování české firmy v podmínkách podnikatelského prostředí Evropské unie. Dále se budu věnovat problematice rostoucí konkurence na jednotném vnitřním trhu.

Bakalářská práce je členěna do tří stěžejních kapitol. V první kapitole se budu zabývat problematikou vzniku jednotného vnitřního trhu. Nejprve se budu věnovat jeho historickému vývoji a následně se zaměřím na popis volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu.

Druhou kapitolu zaměřím již konkrétněji České republice. Charakterizují počátky spolupráce České republiky s EHS a následně se budu věnovat začleňování ČR do EU a to především z pohledu sblížování české legislativy české s tou evropskou. Ve druhé kapitole také budu analyzovat výsledky průzkumu, na kterém jsem se podílela společně s hospodářskou komorou ČR prostřednictvím zpracování dotazníků pro české podnikatele působící na jednotném vnitřním trhu.

Třetí kapitola bude věnována působení české firmy na JVT. Budu charakterizovat podnikatelské prostředí Evropské unie, následně podnikatelské prostředí České republiky a s ním související podporu malého a středního podnikání. Po-té se již zaměřím na působení české firmy na jednotném vnitřním trhu a závěrem budu charakterizovat, co se pro tuto firmu změnilo vstupem do Evropské unie, jak se vyrovnala se zostřením konkurenčního prostředí a jak byla tato společnost ovlivněna celosvětovou hospodářskou krizí.

2 FORMOVÁNÍ A VZNIK JEDNOTNÉHO VNITŘNÍHO TRHU

Společný trh upravovala již Římská smlouva. Podle zakladatelské smlouvy je Společenství založeno na celní unii, jejíž zřízení bylo považováno za první krok k vytvoření jednotného trhu. Jednotný trh zřizovaný Římskými smlouvami měl posloužit k dosažení dvou základních dlouhodobých cílů:

1. k růstu ekonomické výkonnosti Společenství jako celku a tím i ke zvýšení ekonomické prosperity
2. položit základy „stále užšího spojení mezi evropskými národy“, jak se uvádí na prvním místě v preambuli Smlouvy¹ [6]

Samotné formování jednotného vnitřního trhu začalo v 80. letech 20. století. Velmi významnou osobností spojenou s přípravou a vznikem JVT byl Jacques Delors.² Delors zastával různé funkce v bankovníctví a také ve francouzské vládě. Určité období působil v Evropském parlamentu a poté se stal francouzským ministrem financí. Byl velkým zastáncem hlubší evropské integrace a oddaný myšlence ekonomickou integraci znovu nastartovat. V roce 1985 se stal předsedou Evropské komise a přišel s programem, který nazval „Program jednotného vnitřního trhu“, který je ale znám také jako „Program vnitřního trhu“, „Program 1992“ nebo jen EC92. Tento program měl dotvořit vnitřní trh. [1]

2.1 PROGRAM JEDNOTNÉHO VNITŘNÍHO TRHU

V 80. letech byl vnitřní obchod Společenství brzděn dlouhým seznamem obchodních bariér, jako byly různé kapitálové kontroly, technické standardy, preferenční přidělování veřejných zakázek domácím subjektům, administrativa, rozdílné sazby DPH a spotřebních daní, apod. Firmy v EU sice využívaly bezcelního vstupu na zahraniční trhy, ale v této fázi rozhodně nemůžeme hovořit o volném obchodu. Volný pohyb zboží omezovaly praktiky národních a místních vlád, které stanovily odlišné standardy obchodování nebo udělování monopolních licencí na dodávky některých druhů zboží. Podobně na tom byl i volný pohyb služeb. Ačkoliv

¹ Smlouvy o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli, Římské smlouvy

² Jacques Lucien Jean Delors (1925, Paříž), významný francouzský politik, vždy přesvědčený zastávce evropské integrace, dopomohl k přijetí programu pro vznik Hospodářské a měnové unie, která vedla k zavedení eura. Během svého předsednictví v Komisi pomohl EU řešit dánské odmítnutí Maastrichtské smlouvy a krizi směnných kurzů na začátku 90. let. Prosadil financování EU a přeorientoval výdaje EU od zemědělství k podpoře znevýhodněných regionů.

byl v podstatě garantován Římskou smlouvou, jeho realizace vázla, protože trhy byly široce chráněny a regulovány národními vládami.

Program jednotného vnitřního trhu zavedl klíčové změny, které měly posílit čtyři základní svobody – volný pohyb zboží, služeb, práce a kapitálu. Mezi konkrétní kroky patřily:

- Liberalizace obchodu:
 - modernizace, odstranění formálních bariér na hranicích
 - harmonizace nepřímých daní
 - liberalizace trhu veřejných zakázek
 - harmonizace technických standardů ve výrobě, marketingu, apod.
- Liberalizace pohybu výrobních faktorů:
 - odstranění kontrol kapitálu
 - zvýšení stupně integrace trhu kapitálu
 - liberalizace politik v otázce pohraničního obchodu [1]

2.2 BÍLÁ KNIHA

Dokončení JVT se stalo pro Evropskou komisi vedenou Delorsem jednoznačnou prioritou, protože si Delors uvědomoval, že dokončení tohoto úkolu je nezbytné pro jakýkoliv integrační posun. Britský komisař pro obchod lord Arthur Cockfield se ujal vedení komise v otázce vytvoření dokumentu, který uváděl všechna přetrvávající omezení a překážky volného pohybu čtyř svobod. Tento dokument komise publikovala 14. června 1985 jako Bílou knihu s názvem Dokončení vnitřního trhu. Tento materiál je také znám jako „Bílá kniha o vnitřním trhu“ nebo tzv. „Cockfieldova bílá kniha. Bílá kniha o vnitřním trhu zachytila téměř tři sta položek, které dále rozdělila do tří skupin: daňové, fyzické a technické bariéry. Stala se tak sumářem všech existujících opatření, které byly využívány zeměmi Společenství. Součástí Bílé knihy byl také návrh Komise, aby tzv. Evropa bez hranic byla dokončena k 1. lednu 1993. [3]

2.3 JEDNOTNÝ EVROPSKÝ AKT

Bílá kniha tedy pomohla definovat stávající překážky a bariéry v budování jednotného vnitřního trhu. Ovšem kromě identifikace přetrvávajících omezení byly jako původci stagnace označeny institucionální limity. Kritizováno bylo především to, že do poloviny osmdesátých let byla za rozhodování o společném postupu Společenství odpovědná výhradně Rada ministrů, jejíž integrační působení bylo limitováno snahou jednotlivých ministrů prosazovat především takové kroky a postupy, které by zaručovaly ochranu národních zájmů. Jediná instituce, která mohla Radě oponovat, byla Evropská rada, ta se však nezabývala běžnou agendou. Proto v podstatě neměla Rada ministrů účinného oponenta. Evropský parlament stál v té době úplně mimo legislativní proces a Komise byla ve svých pravomocích omezena v důsledku Lucemburského kompromisu soustavou výborů a rostoucím vlivem Výboru stálých zástupců. Veškeré procedury byly zdlouhavé a nepřehledné, velmi často se také hovořilo o netransparentnosti procesu rozhodování. Z toho důvodu se stávala stále více aktuální otázka institucionální reformy.

Členské země se rozcházely v názorech na to, jaké jsou hlavní integrační priority a neshodovaly se ani v představě vývoje Společenství v souvislosti s jednotným vnitřním trhem. Šlo o to, jakým směrem rozvíjet integraci, zda směrem k měnové unii a také zda a jak posilovat zahraniční a politickou spolupráci zemí Společenství. V průběhu času se ukázalo, že právě tyto otázky jsou klíčové pro další rozvoj integrace a dokonce nezbytným předpokladem pro realizaci cílů vymezených Bílou knihou.

Jelikož vyvstala potřeba vyřešit rozdílné názory členských zemí v těchto otázkách, byl vysloven návrh svolat mezivládní konferenci, což byl jediný způsob, jak bylo možno přijmout komplexní dohodu. Reforma institucí, zahraniční a politická spolupráce a otázka dalšího integračního vývoje vyžadovaly zásahy do textů zakládajících smluv a mezivládní konference byla jediným způsobem, jak mohl být soubor těchto otázek adekvátně řešen. K zásahu do právního rámce měli totiž oprávnění pouze představitelé členských států Společenství.

O nutnosti tohoto zásahu však nebyly přesvědčeny všechny státy. Výhrady měly Dánsko, Řecko a také Velká Británie, jejíž premiérka se o mezivládní konferenci vyjádřila, jako o „ztrátě času“. Nicméně nesouhlasné stanovisko těchto zemí bylo přehlasováno a mezivládní konference na úrovni ministrů zahraničních věcí byla zahájena v Lucemburku 9. září 1985.

Výsledkem mezivládní konference, která byla ukončena na summitu v Bruselu 16. - 17. prosince 1985, byl dokument, který byl na návrh Jacquese Delorse pojmenován Jednotný evropský akt.

Mezi některé z hlavních výsledků schválené Jednotným evropským aktem patřilo rozhodnutí odstranit právo veta při hlasování v Radě ve vybraných oblastech. Toto mělo přispět k rychlému dobudování společného trhu. Dále JEA zapojil do legislativních rozhodnutí Evropský parlament a také stanovil nové integrační cíle. Společenství mělo směřovat k vytvoření měnové unie, přijetí společné měny a k budování společné zahraniční politiky.

Tyto cíle a rozšíření vlivu Společenství do dosud neintegrováných oblastí však nebyly v souladu se zájmy některých zemí. Konkrétně tento nesouhlas vyslovily Dánsko, Řecko a Itálie, které se odmítly připojit ke slavnostnímu podpisu JEA v Lucemburku. Nicméně jejich postoj se změnil poté, co se 27. února 1986 konalo v Dánsku referendum a 56 % Dánů se vyslovilo ve prospěch JEA. Ještě následující den všechny tři země podepsaly v Haagu Jednotný evropský akt a tím byla zahájena ratifikace dokumentu ve všech dvanácti členských státech. [3]

2.3.1 OBSAH JEDNOTNÉHO EVROPSKÉHO AKTU

Jednotný evropský akt obsahoval třicet čtyři článků, které pozměňovaly texty Smluv o Evropském hospodářském společenství, Evropském společenství uhlí a oceli a Euratomu. JEA ukotvil instituci Evropské rady do primárního práva, protože ačkoliv měl scházející se summit nezpochybnitelný vliv, neměla jeho existence žádnou oporu v zakládajících smlouvách.

Další významná změna se týkala postavení Evropského parlamentu, jehož role byla původně pouze poradní, nyní se však podílel na legislativním procesu. JEA zavedl tzv. proceduru spolupráce, která opravňuje Evropský parlament spolurozhodovat s Radou ministrů v otázkách legislativy a předkládat návrhy v rámci druhého čtení. Rovněž se Parlament podílí na schvalování mezinárodních závazků a přijímání nových členských států a to formou souhlasu, který je nezbytností.

V JEA byl také přesně vymezen pojem vnitřního trhu a stanoven harmonogram pro jeho dokončení, což v podstatě znamenalo odsouhlasení Bílé knihy o vnitřním trhu. JEA definuje vnitřní trh jako „oblast bez vnitřních hranic, v níž je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob

a kapitálu v souladu s ustanovením této smlouvy“ (čl. 13 JEA). Rovněž JEA stanovil dobudování jednotného vnitřního trhu do 31. prosince 1992.

Reformní krok, který souvisel s JVT, byla úprava procedury přijímání rozhodnutí. Členské státy rozhodly, že budou v otázkách čtyř svobod rozhodovat v Radě výhradně kvalifikovanou většinou, které mělo být zavedeno již v 60. letech, ale v důsledku politické krize a přijetí Lucemburského kompromisu bylo odsunuto do pozadí. Tato reforma byla bezpochyby obrovským přínosem JEA, přinesla však také změny v oblasti sociální, v péči o životní prostředí, ve výzkumu a v technologickém rozvoji. [3]

2.4 ČTYŘI SVOBODY

Jak jsem již uvedla výše, zavedl JEA klíčové změny, které měly posílit základní svobody a to volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. Na následujících řádcích se budu problematice čtyř základních svobod věnovat podrobněji.

2.4.1 VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ

Evropské společenství je založeno na celní unii, ta se vztahuje na veškerou výměnu zboží. Celní unie zahrnuje všeobecný zákaz cel a přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím. Pouhým odstranění cel se však nevytváří vnitřní trh. Aby byl každý produkt, který byl v EU vyroben, nabízen ve všech členských zemích, je potřeba, aby došlo i k následujícím opatřením:

- zákazu cel a dávek s rovnocenným účinkem
- zákazu kvantitativních omezení dovozu a všech opatření s rovnocenným účinkem
- technické normalizaci

Cla a dávky s rovnocenným účinkem

V této oblasti jde v první řadě o odstranění tarifních omezení, která narušují jednotu vnitřního trhu a znevýhodňují exportéry a importéry z jiných členských zemí, protože dovezené zboží ztratí uvalením cla svou konkurenceschopnost. Clo navyšuje cenu dovezeného zboží a tím ho znevýhodňuje oproti domácímu zboží. Ovšem vzájemná cla mezi členskými státy byla odstraněna již v roce 1968, kdy byla vytvořena celní unie, proto už tedy cla dlouhou dobu pohyb zboží neomezovala.

K výjimkám docházelo jen při vstupů nových členů. Těm byla často přiznána přechodná období. Jako příklad bych uvedla Španělsko a Portugalsko, které měly před rokem 1986, kdy se staly členy EHS, výrazně vyšší cla, než jaká uváděl Společný celní sazebník. Aby se obě ekonomiky lépe adaptovaly a nedošlo k výraznému šoku, obsahovaly smlouvy o přistoupení zmírňující ustanovení. Ta umožňovala snižovat cla postupně v několika etapách a to po dobu sedmi let od vstupu. Proto můžeme v případě těchto dvou zemí hovořit o úplně celní unii až od 1. ledna 1993.

Pokud se jedná o „dávky s rovnocenným účinkem“, autoři smlouvy tento termín blíže nijak neupřesňují, a tak byl tento úkol přesunut na Evropský soudní dvůr. Definice tohoto pojmu bylo několik, avšak používá se ta z roku 1968. Za dávku s rovnocenným účinkem je považována „jakákoli peněžitá dávka, i když malá, a její účel a způsob vymáhání je jakýkoli, která je uvalena jednostranně na domácí a cizí výrobky jen proto, že překračují hranici a která není striktně vzato celním poplatkem a to v případě, že není vybírána ve prospěch státu, nemá ochrannářskou ani diskriminační povahu, a výrobek, na který byla uvalena, nekonkuruje zboží domácí výroby.“ [Rozhodnutí ve věci Komise v. Itálie Statistický poplatek (24/26)] Z definice vyplývá, že zavedení jakékoli dávky, i takové, ať už je její dopad na vzájemný obchod jakkoli zanedbatelný, je porušením smlouvy.

Jako i v jiných oblastech, také tady existují výjimky. Ne všechny dávky, které státy uvalují na dovezené zboží, musí nutně patřit k dávkám s rovnocenným účinkem. Státy také podrobují zboží vnitřnímu zdanění při dovozu proto, aby byly vyrovnané konkurenční podmínky. Tato zdanění jsou využívána především z důvodu rozdílných sazeb především nepřímých daní, které vyžadují vyrovnání fiskální konkurence, protože by mohlo dojít k neudržitelnému zvýhodnění konkurenceschopnosti zboží ze zemí s nižšími sazbami. Například v roce 1993 byla základní sazba DPH v Dánsku 25 % a oproti tomu v Německu, Španělsku a Lucembursku byla pouze 15 %. Samozřejmě, že dánské zboží bylo oproti německému, španělskému a lucemburskému znevýhodněné.

Evropský soudní dvůr byl ovšem nucen přesně stanovit podmínky, za kterých se fiskální vyrovnání provádělo. Jako důvod pro stanovování přesných podmínek, bych uvedla případ Komise versus Itálie, 319/81. V 80. letech byly v Itálii uplatňovány dvě sazby DPH na alkohol a to 35 % na lihoviny s ochrannou známkou původu a 18 % na běžné lihoviny. Protože italská legislativa nezná pojem „ochranná známka původu“, byly veškeré domácí lihoviny automaticky zařazovány do skupiny s nižší sazbou DPH, zatímco dovozci museli

připočítávat sazbu 35 %. V tomto případě šlo o zřejmou ochranu domácích producentů před zahraničními, protože podobné výrobky byly zdaňovány dvěma hodně se lišícími sazbami.

Druhou možnou výjimkou je úhrada takových úkonů, které pro podniky provádějí orgány státní správy. Ale i v tomto případě Evropský soudní dvůr stanovil podmínky a to následující:

- musí se jednat o úhradu skutečně poskytnuté služby
- služba musí být individuálním přínosem
- poplatek musí být přiměřený

Jestliže nejsou tyto podmínky splněny, jedná se o dávku s rovnocenným účinkem. V případě, že orgány členských států vyberou některou dávku neoprávněně, jsou povinni ji danému subjektu vrátit. Členské státy poukazovaly na dlouhou dobu mezi vybíráním poplatků a okamžikem, kdy Evropský soudní dvůr rozhodne o jejich neslučitelnosti. Státy zdůrazňovaly finanční potíže, které jim toto může přinést, ale ESD vyslyšel spíše argumenty dovozců. [8], [4]

Zákaz kvantitativních omezení dovozu a všech opatření s rovnocenným účinkem

Dalším ochranným opatřením ve vzájemném obchodu bylo kvantitativní omezení a opatření s rovnocenným účinkem. Tato jsou výslovně zakázána ve Smlouvě o založení Evropského společenství³ ve článku 28: „Kvantitativní omezení dovozu jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázána.“ Článek 29 zakotvuje obdobný zákaz týkající se vývozu zboží. Tato ustanovení mají za cíl odstranit jak kvantitativní omezení, tak opatření, která vedou ke stejným diskriminačním důsledkům. Jedná se například o dovozní i vývozní kvóty, dovozní nebo vývozní licence nebo nejvýraznější kvantitativní omezení a tím je zákaz dovozu. Ačkoliv byla tato kvantitativní omezení zrušena již v roce 1968, nedá se totéž říci o opatřeních s rovnocenným účinkem.

V 70. letech, kdy členské státy zasáhla hospodářská krize, byla právě tato opatření vítaným prostředkem k ochraně domácího trhu. Jednalo se o administrativní zásahy, které ne přímo zakazovaly dovoz nebo vývoz, ale v konečném důsledku je znemožňovaly stejnou měrou. Judikatura ESD výrazně přispěla k pojmenování jejich nejvýraznějších forem. Obecnou definici poskytl v roce 1974 v rozsudku Dassonville. Jednalo se o dovoz lihovin britského původu z Francie do Belgie, která odmítla uznat celní osvědčení vydané ve Francii a

³ Smlouva o založení Evropského společenství zahrnuje právní úpravu prvního pilíře EU, která obsahuje základní úpravu vnitřního trhu, obchodní a daňové politiky.

vyžadovala předložení certifikátu vydaného britskými úřady, které však nevyžadovala Francie při dovozu ze Skotska. V tomto případě ESD rozhodl ve prospěch bratří Dassonvillů a belgické požadavky na předložení dovozních dokladů označil za nepřiměřené. Byly považovány za typický příklad opatření s rovnocenným účinkem.

Velmi významným případem je rozsudek Cassis de Dijon, který později našel své místo v legislativě Společenství a následně EU. Dovozce chtěl dovážet ovocný likér Cassis de Dijon z Francie do Německa, avšak když zažádal na německých úřadech o autorizaci k tomuto dovozu, nebylo mu vyhověno. Německo to zdůvodnilo tím, že produkt nemá vyžadované vlastnosti, které jsou při prodeji v Německu vyžadovány. Konkrétně měl likér nižší obsah alkoholu, než který je v Německu povolen u likérových nápojů typu Cassis de Dijon. Stěžovatel poukazoval na to, že likéry z jiných členských států nemohou být prodávány na území Německa a to je v rozporu s článkem 28 Smlouvy o ES. Toto německé pravidlo totiž může být považováno za opatření s rovnocenným účinkem i přes to, že se německá úprava týkala všech producentů produkující tento nebo podobný likér bez ohledu na původ zboží. Přestože toto opatření mělo na první pohled nediskriminační opatření, ESD odsoudil německou úpravu jako v rozporu s článkem 28. ESD zavedl princip, který říká, že „zboží vyrobené v jednom členském státě dle původní tradice, by mělo být uvedené na trh jiného členského státu zcela bez překážek“ [4, str. 206], [8]

2.4.2 VOLNÝ POHYB SLUŽEB

Volný pohyb služeb znamená možnost poskytovat služby tuzemského podnikatele na trzích členských zemí Evropské unie. Existují dva způsoby, jak toto provozovat:

- svoboda poskytování služeb
- svoboda usazování a podnikání

Svoboda poskytovat služby umožňuje podnikatelům a podnikům z jednoho členského státu poskytovat služby na trzích v jiných členských státech, aniž by se podnikatel nebo zákazník museli vzájemně přemístit. Tento způsob poskytování služeb přes hranice je podporován především rozvojem telekomunikací a IT technologií. Volný pohyb služeb je ovšem velmi úzce spjat s volným pohybem kapitálu, protože bez předchozího uvolnění kapitálových toků by toto nebylo možné. Bez této liberalizace by nebylo možné, aby si například podnikatelé z České republiky otevřeli účet ve švýcarské bance nebo se nechali pojistit u švédské

pojišťovny. Ovšem poskytování služeb nezahrnuje pouze finanční služby, ale například i poskytování právních rad přes hranice, audit poskytovaný zahraniční společností nebo poskytování internetových služeb.

Svoboda usazování a podnikání se týká především volného pohybu výrobních faktorů mezi jednotlivými členskými státy. Je proto možné, aby si podnik z České republiky otevřel pobočku například v Německu nebo aby přemístil své sídlo například do Velké Británie. Velká většina služeb totiž vyžaduje fyzickou blízkost poskytovatele a zákazníka. Příkladem může být poskytování kadeřnických služeb nebo lékařské vyšetření. Volný pohyb služeb se tedy nedotýká pouze volného pohybu kapitálu, ale také volného pohybu osob. [9]

Pro evropské hospodářství jsou služby velice důležité, představují 70 % celkového obrátu v Evropské unii a jsou také zdrojem mnohem více pracovních míst než například průmyslové odvětví.

V roce 2002 zveřejnila Komise zprávu o veškerých překážkách volného pohybu služeb v Evropské unii. Komise došla k závěru, že deset let po zavedení jednotného trhu do praxe je stále patrná velká propast mezi původní vizí a realitou. Problém byl shledán především v existujících bariérách, které měly negativní účinek na cenu a kvalitu koncových služeb. V roce 2004 navrhla odstupující Komise Směrnici o službách na vnitřním trhu, která měla tuto situaci vyřešit. Cílem této Směrnice bylo odstranit administrativní a právní bariéry příhraničního obchodu a umožnit firmám poskytovat služby v kterémkoliv členském státě a to bez ohledu na to, zda se zde budou chtít usadit natrvalo nebo se přestěhují pouze dočasně. Bohužel i tato Směrnice se stala předmětem sporu a to tehdy, když se v roce 2005 stala jedním z námětů negativní kampaně před francouzským referendem o Ústavní smlouvě EU. V té se vymyšlený „polský instalatér“ dával za příklad ohrožení francouzských dělníků. Tato Směrnice byla spojována se jménem jednoho z bývalých komisařů pro vnitřní trh, Holanděana Fritse Bolkensteina. Byla nazývána „Bolkensteinovou směrnicí“ a stala se předmětem kritiky v celé Evropě.

Nicméně po ostrých sporech byla nakonec v prosinci 2006 schválena Evropským parlamentem a Radou. Ačkoliv je výsledkem kompromisního jednání evropských institucí a její obsah není ani zdaleka tak rozsáhlý, jak Komise původně zamýšlela, umožňuje poskytovatelům služeb snazší pohyb přes hranice. [22]

2.4.3 VOLNÝ POHYB PRACOVNÍCH SIL

Volný pohyb pracovních sil není chápán pouze jako pohyb turistů, ale jeho základem je rozšíření trhu práce na všechny členské státy. Tato svoboda pohybu byla rozšířena i pro nevýdělečně činné osoby. Každý může cestovat nejen za prací, ale i za jiným účelem, napříč územím Evropské unie. Jako jediné omezení se dá uvést to, aby se pohybující osoby nestaly přítěží pro sociální systém hostujícího státu. Svoboda pohybu osob v takové míře nemá nikde ve světě obdobu. [13]

Občané Evropské unie mají tento volný pohyb zajištěn, mohou tedy svobodně cestovat, pracovat a žít tam, kde jim to bude vyhovovat nejvíce. V rámci tohoto volného pohybu nejsou zapotřebí žádná cestovní povolení ani víza, avšak jsou vyžadovány průkazy totožnosti nebo pasy. Většina zemí také vyžaduje registraci tehdy, přesahuje-li pobyt dobu prázdninové návštěvy.

V rámci zaměstnávání pracovníků jsou zcela zakázány jakékoliv diskriminační náznaky na základě národnosti. Výjimkou jsou zvláštní citlivé případy, které se týkají národní bezpečnosti.

Existuje zde jedna velká překážka a tou je uznání kvalifikace. Pracovníci se často setkávají s tímto problémem v jiných zemích, než ve kterých dosáhli svojí kvalifikace. Dokonce i v oborech, které vyžadují velmi podobné základní dovednosti, musí projít rozsáhlou rekvalifikací. Tento problém však vyřešila Evropská unie zavedením systému vzájemného uznávání diplomů. V praxi to znamená, že ať už získá pracovník kvalifikaci pro danou práci v kterémkoliv členském státě EU, může vykonávat stejnou profesi v jiném členském státě a to za stejných podmínek jako místní pracovníci.

Dalším problémem, spojeným s tímto volným pohybem, je pro pracovníky „přenositelnost“ práva na penzi, podpory v nezaměstnanosti, zdravotních dávek apod. Všechny národní systémy stojí na tom, že všichni aktivně pracující lidé po celý svůj život přispívají do tohoto systému a po odchodu na odpočinek z něj získávají peníze. Jestliže někdo pracuje v různých členských státech, shromažďuje částečné dávky ze všech národních systémů v zemích, ve kterých kdy pracoval. Pravidla Evropské unie vyžadují, aby se všechny příspěvky sčítaly, bez ohledu na to, ve které zemi byly placeny, ale již neuvádějí, jak se dávky následně určují na národní úrovni. [21]

Volný pohyb osob byl podpořen i tzv. Schengenskými dohodami, které ruší kontroly na hranicích mezi členskými státy. Mimo tyto dohody zůstává Velká Británie a Irsko, které sice v roce 2000 Schengenskou dohodu podepsaly, ale účastní se jen na bázi policejní a justiční spolupráce. Kypr, který vstoupil do EU v roce 2004, sice dohodu podepsal, ale požádal o odklad pro své plné členství. Rumunsko a Bulharsko, které přistoupily v roce 2007 dohodu také podepsaly a připravují se na plné členství, jehož termín byl stanoven na březen 2011. [13]

2.4.4 VOLNÝ POHYB KAPITÁLU

Posledním volným pohybem je volný pohyb kapitálu. Tento je specifický, neboť má dvojitý vliv - *přímý*, jako základní svoboda a - *nepřímý*, jako podporovatel ostatních svobod. Bez možnosti volně přesouvat kapitál by nemohl trh se službami a se zbožím dobře fungovat, protože zejména devizová, ale i jiná omezení by kladla platbám do cesty celou řadu překážek. Rovněž volný pohyb pracovních sil by byl narušen, protože migrující pracovník musí mít možnost přesunout si své výdělků i úspory, otevřít si zahraniční účet nebo si koupit v hostitelské zemi nemovitost. Dnes jsou již všechna omezení volného pohybu kapitálu zrušena.

Ačkoliv byl volný pohyb kapitálu upraven již v Římské smlouvě, jeho úprava byla o poznání opatrnější než u předchozích třech svobod. Římská smlouva v článku 67 sice říká, že: „členské státy mezi sebou postupně zruší v průběhu přechodného období v míře nutné k dobrému chodu společného trhu omezení pohybu kapitálu, který náleží osobám sídlícím v členských státech, jakož i veškerou diskriminaci založenou na státní příslušnosti nebo bydlišti stran anebo na místě, kde je takový kapitál investován“ [Římská smlouva, čl. 67], ale uvolnění kapitálových toků se týkalo pouze těch operací, které jsou nutné k dobrému chodu vnitřního trhu. Následující články Římské smlouvy spíše usměrňují stávající restriktivní praxi, než aby přistoupily k zásadní liberalizaci.

Přestože byla v roce 1960 přijata směrnice, která zaručovala nepodmíněnou liberalizaci přímých investic, v následujících letech nedošlo k výraznému vývoji, ale spíše ke stagnaci. Významným a rozhodujícím krokem bylo až přijetí směrnice 88/361. Ta stanovila princip celkového a zcela nepodmíněného pohybu kapitálu. Je zcela nemožné vytvářet vnitřní trh bez hranic dle Delorse, bez odstranění veškerých kapitálových omezení. Touto směrnicí byla

liberalizace rozšířena na všechny peněžní operace a svoboda volného pohybu kapitálu byla úplná.

Vlády jednotlivých členských států si ponechaly možnosti kontrolovat veškeré kapitálové pohyby, aby se zamezilo daňovým únikům velkého rozsahu. Rovněž byly zavedeny přísné kontroly podezřelých transakcí, které by mohly mít souvislost s trestnou činností. Finanční instituce jsou vyzývány, aby neprodleně ohlašovaly jakékoliv podezřelé transakce. [9] , [20]

2.5 PRÁVO VNITŘNÍHO TRHU

Právní základy pro budování vnitřního trhu položila Smlouva o Evropském hospodářském společenství, která ale předpokládala a podporovala svůj vlastní rozvoj, a proto vytvořila potřebné institucionální základy.

Dnes je právním základem Smlouva o Evropském společenství, dále právní ustanovení, která přijala na návrh Komise Rada s Evropským parlamentem, sekundární právo a také jurisdikce soudního dvora.

Zásady, které je nutno dodržovat při přizpůsobování právních předpisů pro tvorbu práva, stanovují smluvní právo a institucionální postupy. Ve většině případů je právo vnitřního trhu vytvářeno pomocí směrnic, které jsou členské státy povinny přenést do národního práva. Tímto dochází k tomu, že Evropské společenství je činné pouze tam, kde může splnit úkoly lépe než členské státy, tzv. princip subsidiarity. Veškeré směrnice a jejich aplikace jsou kontrolovány Komisí, která podává pravidelnou zprávu o stavu realizace práva vnitřního trhu v jednotlivých zemích. Pokud dojde ke sporným otázkám, přísluší výklad práva Soudnímu dvoru.

Úpravu a doplnění ustanovení o vnitřním trhu přinesla Maastrichtská dohoda, která s nimi byla úzce spjata. Jednalo se zejména o vytvoření sociálního prostoru v Evropě, zajištění konvergence hospodářské a měnové politiky a harmonizace nepřímých daní. [2], [5]

2.5.1 OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Součástí práva JVT jsou i pravidla hospodářské soutěže. Soutěžní právo bylo vytvářeno jednak na základě Smlouvy o EHS, speciálními předpisy a také vytvářením právních zásad Soudním dvorem. Mezi nejdůležitější prvky patří zákaz kartelů a zneužití výsadního postavení na trhu a také kontrola státních podpor.

Velkou roli hraje v soutěžní politice Komise, která dbá na dodržování pravidel a jestliže má za to, že dochází k jejich porušování, může na základě stížnosti třetí strany nebo z pozice svého úřadu zahájit kontrolní řízení. Samotné porušení soutěže je trestáno vysokými pokutami. Jestliže některé podniky pokládají rozhodnutí Komise za nespravedlivé, mohou podat žalobu u Soudního dvora. [2]

Předpisy Evropské unie stanovují, že si podniky mezi sebou nesmí stanovovat ceny nebo přerozdělovat trhy. Rovněž podniky, které mají na trhu dominantní postavení, nesmějí tohoto svého postavení zneužívat k vyloučení konkurentů. Tímto pravidlem lze však v praxi zabránit pouze malému počtu fůzi. Větší podniky, které se chtějí spojit, k tomu potřebují získat souhlas Evropské komise, přičemž nehraje roli, kde mají své hlavní sídlo. Rozhodujícím kritériem je rozsah jejich obchodní činnosti v EU.

Také platí, že při obchodování s menšími podniky nesmí velký podnik zneužívat svou silnější pozici ke stanovování podmínek, které by znemožňovaly zákazníkům nebo obchodním partnerům obchodovat s konkurenty tohoto velkého podniku. Za takovéto jednání je Komise oprávněna ukládat sankce.

Samozřejmé jsou možné výjimky z obecných pravidel. Komise je oprávněna podnikům povolit, aby vytvářely jednotné technické normy pro trh jako celek. Rovněž může povolit spolupráci malých podniků, pokud to napomůže ke zvýšení jejich schopnosti konkurovat větším podnikům. Vodítkem v rozhodování je rozhodující otázka, zda z tohoto mají prospěch spotřebitelé nebo zda dojde k poškození jiných podniků. Často jsou přípustné podpory na výzkum a inovace, regionální rozvoj nebo podpory malým podnikům, protože tyto sledují obecné cíle EU.

Jako příklad bych uvedla jeden u nejvýznamnějších případů v oblasti hospodářské soutěže, který kdy řešila Evropská komise. Týkal se softwarového giganta, společnosti Microsoft. Ten dostal od Komise pokutu za to, že některé softwarové produkty neprodával samostatně, ale

pouze ve spojení s jinými svými produkty. Komise rozhodla, že se Microsoft dopustil nekalého jednání, protože připravil spotřebitele o možnost výběru, uměle udržovat vysoké ceny a bránil inovacím v softwarovém průmyslu. [12]

3 ČESKÁ REPUBLIKA NA VNITŘNÍM TRHU EVROPSKÉ UNIE

3.1 ČESKOSLOVENSKO PO ROCE 1989

Česká společnost považovala po listopadu 1989 vedle obnovení demokracie a tržní ekonomiky za další logický krok tzv. „návrat do Evropy“. Ten byl představován jako definitivní odstranění násilného rozdělení Evropy po roce 1945 a zejména po roce 1948, které znemožňovalo, aby se Československo zapojilo do evropských integračních procesů. Znovuzapojení do evropských struktur bylo považováno za klíčový bod zahraničních politik všech vlád zemí střední a východní Evropy a to především z důvodů bezpečnostních, vnitropolitických a ekonomických. Vlády Československa a po roce 1993 také vlády České republiky spatřovaly v Evropském společenství přirozenou kotvu, jež zaručovala důstojné místo v rodině evropských národů. Obdobná přání a odhodlání projevovaly také další země střední a východní Evropy.

Bylo všeobecně známo, že již v Římské smlouvě bylo stanoveno, že o členství ve Společenství může požádat každý evropský stát. Nicméně nikdy v minulosti neprojevil zájem o členství stát, který by byl tak vzdálený standardům Unie. Země střední a východní Evropy, včetně tehdejšího Československa, teprve začaly vytvářet atributy demokratického státu, měly ve srovnání se západní Evropou zaostalou Ekonomiku a opíraly se o ekonomický systém, v němž byly několik desítek let potlačovány tržní zásady hospodaření. Proto bylo pro země EU a jejich instituce zřejmé, že v případě zemí střední a východní Evropy nemohou využít předchozí zkušenosti s rozšiřováním Unie. Bylo potřeba postupovat zcela odlišným způsobem.

Na Československo a další země byla v roce 1990 rozšířena pomoc poskytovaná v rámci programu PHARE, který byl původně zřízen v roce 1898 pro Polsko a Maďarsko za účelem podpořit reformní politiku v těchto zemích. Z programu PHARE byla poskytována nenávratná finanční pomoc, která měla především daným zemím usnadnit přechod k tržní ekonomice. V roce 1990 došlo k uvolnění obchodu s Československem. Byla uzavřena první dohoda o obchodní a hospodářské spolupráci, ve které se Unie zavázala poskytnout doložku nejvyšších výhod a aplikovat zásady všeobecného preferenčního systému. Došlo k odbourávání cel a kvantitativních omezení na dovoz průmyslového zboží. V roce 1990 byla zřízena Evropská banka pro obnovu a rozvoj, která měla podporovat soukromé podnikání, demokracii a tržní

ekonomiku. Od roku 1991 rozšířila Evropská investiční banka činnost také na země střední a východní Evropy. Jejím úkolem bylo poskytovat půjčky na rozvoj infrastruktury, na rozvoj malých a středních podniků a průmyslových projektů.

Tyto bezprostřední a velmi vstřícné kroky ES ovšem nereagovaly na žádost zemí střední a východní Evropy o začlenění do Unie a nereagovaly ani na potřebu těchto zemí přeorientovat jejich zahraniční obchod po rozpadu RVHP. Odpovědí na tuto žádost bylo rozhodnutí ES rozšířit své vztahy se zeměmi střední Evropy prostřednictvím bilaterálních dohod o přidružení. [6]

3.2 DOHODA O PŘIDRUŽENÍ ČR A ES

V prosinci 1991 uzavřelo Československo a ES Evropskou dohodu o přidružení, která byla důležitým krokem ke sblížení s Unií. Aby se předešlo zdržování naplňování dohody kvůli ratifikaci členských zemí, uzavřely obě strany tzv. Prozatímní dohodu, která vstoupila v platnost 1. března 1992. Celá věc se ale zkomplikovala rozpadem Československa a musely být uzavřeny nové dohody s oběma zeměmi, Českou a Slovenskou republikou. Dohoda tak vstoupila v platnost až 1. února 1995.

Nejvýznamnějším prvkem Evropské dohody bylo rozhodnutí o postupné *liberalizaci obchodu*, která měla vyústit ve volný pohyb průmyslového zboží mezi oběma stranami během desetiletého období počínaje začátkem roku 1992 a konče rokem 2001. Cílem bylo vytvoření *pásma volného obchodu* odstraněním obchodních bariér, především cel a kvót. Zpočátku platnosti dohody ES liberalizovalo zhruba 70 % dovozu průmyslových výrobků z tehdejšího Československa, zatímco u dovozů ze zemí ES byl tento podíl pouze 20 – 25 %. Pro český vývoz průmyslových výrobků do zemí EU byly obchodní překážky plně odstraněny do šesti let, České straně byla poskytnuta lhůta do konce desetiletého období. V roce 1996 se EU plně otevřela vývozu českých průmyslových výrobků a na české straně došlo k odstranění posledních cel k 1. lednu 2001. Ke konci roku 2001 mělo být vytvořeno pásmo volného obchodu, pokud jde o obchod s průmyslovými výrobky. Tato situace, kdy ES odstraňovalo obchodní bariéry rychleji než země střední a východní Evropy, je tzv. *asymetrická liberalizace*.

V dohodě se obě strany zavázaly, že nezavedou žádná nová dovozní ani vývozní cla nebo jiné poplatky s obdobným účinkem a také, že nebudou zvyšovat již zavedená cla. Rovněž se

zavázaly, že se zdrží zavedení jakýchkoliv opatření daňového charakteru, která by vedla k diskriminaci výrobků druhé strany.

Obchodní integrace ale vyžadovala nejen odstranění cel a kvót, ale také netarifních překážek, které obchod ztěžují nebo prodražují. U průmyslových výrobků vyvážených z ČR šlo o to, aby jednak splňovaly technické normy stanovené evropskými normalizačními instituty a jednak požadavky směrnic pro vybrané výrobky. Evropská dohoda vyžadovala, aby byla prokázána plná shoda českých výrobků s evropskými předpisy. Průlom, který českým výrobkům umožňoval neomezený přístup na trhy Unie ještě před vstupem, představovalo *přijetí Protokolu o Evropské dohodě o vzájemném posuzování shody a akceptaci průmyslových výrobků* (PECA, léto 2000). Na základě tohoto protokolu platila od 1. ledna 2001 zásada, že jsou uznávány české výsledky posuzování shody. Tím odpadla nutnost získávat potvrzení z členských zemí EU, což bylo často zdlouhavé a velmi nákladné.

Součástí dohody byla také pravidla hospodářské soutěže. Cílem bylo zaručit spravedlivou a neomezenou soutěž soukromých a státních podniků. Jestliže by došlo k porušení pravidel soutěže, byla by tím ohrožena důvěryhodnost české strany a to by mohlo podlomit rozvoj obchodních vztahů mezi oběma stranami. České republice, vzhledem k transformačnímu období, kterým procházela, byla poskytnuta určitá zvýhodnění. Ta se týkala především toho, že až do roku 1997 mohla ČR poskytovat státní dotace na restrukturalizaci podniků nebo na jejich přechod na jinou výrobu. To je praxe v Unii nepřípustná. S problematikou hospodářské soutěže souvisejí také veřejné zakázky. Evropská dohoda českým podnikům umožňovala, aby se zúčastňovaly veřejných konkurzů v zemích EU za stejných podmínek, jaké mají podniky členských zemí. Oproti tomu tyto podniky mohly sice vstupovat do soutěží o udělení veřejných zakázek vypisovaných v ČR, ale Česká republika byla povinná poskytnout jim stejné zacházení až po uplynutí desetiletého období.

Evropská dohoda obsahovala ustanovení o *ochranném režimu*. Tato ustanovení umožňovala, aby obě strany reagovaly na nepředvídané potíže v obchodě. Taková situace může nastat v případě, že některý výrobek je dovážen v takovém množství a za takových podmínek, že buď přímo způsobuje nebo hrozí, že způsobí vážnou újmu domácím výrobcům nebo může vážně ohrozit určitý hospodářský sektor. Obě strany musí před přijetím takového opatření hledat řešení přijatelné pro obě strany. Dohoda umožňovala použít *antidumpingová opatření* v souladu s pravidly Světové obchodní organizace. Česká republika ale přijala antidumpingový zákon teprve v roce 1997, takže ochranná opatření po dlouhou dobu

využívala pouze Unie. V letech 1993 – 1999 bylo ze strany Unie proti ČR zahájeno šest antidumpingových řízení, ta se dotkla ocelářské produkce, výroby cementu, motouzů, ocelových lan a kabelů. Všechny spory skončily vesměs smírně a dle názorů českých odborníků byl jejich vliv na obchodní vztahy Unie a ČR tak malý, že se o vlivu na obchodní toky nedá téměř vůbec hovořit.

V oblasti *volného pohybu pracovních sil* Evropská dohoda garantovala pouze to, že čeští pracovníci zaměstnávání v některém členském státě Unie nebudou diskriminováni a budou mít stejné zacházení jako zaměstnanci přijímajícího státu. Ovšem konkrétní rozhodnutí o možnostech zaměstnávání českých pracovníků zůstávalo výhradně v kompetenci jednotlivých členských států a bylo upraveno bilaterálními dohodami. Dalším z cílů dohody bylo usnadnit podnikání firem z ČR a z členských zemí na území druhé strany. V tomto případě musí být rovněž zachována zásada stejného zacházení a poskytování stejných výhod občanům a firmám druhé strany jako vlastním občanům a firmám.

Pokud jde o *volný pohyb kapitálu*, dohoda předpokládala, že dojde k jeho radikální liberalizaci v rámci běžného účtu platební bilance. Všechny úhrady z běžných účtů mezi EU a ČR měly být zaručeny bez omezení ve volně směnitelných měnách. ČR se zavázala k zaručení volného pohybu kapitálu v souvislosti s přímými zahraničními investicemi. Bez těchto opatření by nebylo možné nastolit a udržet podmínky volného obchodu mezi oběma stranami.

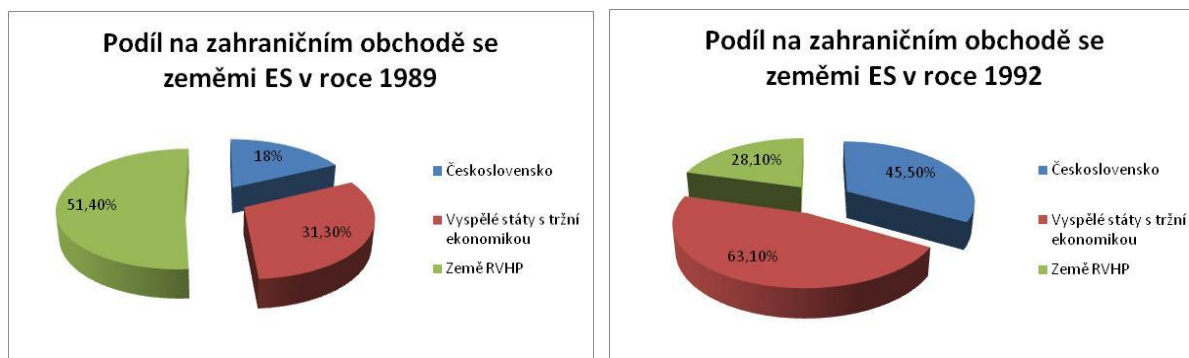
Evropská dohoda věnovala zvláštní pozornost *sblížení legislativy* České republiky s legislativou ES a její harmonizaci s evropským právem. ČR se zavázala k přijetí nově přijímaných zákonů s legislativou ES.

Společenství hodlalo za účelem dosažení cílů dohody poskytnout finanční i technickou pomoc. Ta byla rozvržena do 25 tematických oblastí a byla realizována prostřednictvím programu PHARE, kterým byl podporován proces ekonomické, politické a sociální transformace ČR. Půjčky poskytovala také Evropská investiční banka a Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (EBRD). [6], [11]

3.2.1 PŘÍNOS DOHODY O PŘIDRUŽENÍ ČR A ES

Plnění Evropské dohody bylo pro Českou republiku velmi přínosné. Vstřícné kroky ES pomohly jednak zvýšit exportní potenciál ČR, ale také pomohly především kompenzovat ztráty odbytišť po rozpadu RVHP. V období 1989 – 1992 došlo k navýšení podílu obchodu se zeměmi ES na celkovém obchodu Československa o 27,5 % , podílu vyspělých států s tržní ekonomikou o 31,8 % a k poklesu podílu států RVHP o 26,3 % (viz. graf 2.1). Došlo tak ve velmi krátké době k přesunu československého obchodu z trhů zemí RVHP na trhy vyspělých ekonomik, převážně na trhy ES, zejména na trh německý.

TAB. 3.1. Podíl na zahraničním obchodě Československa, vyspělých států s tržní ekonomikou a zemí RVHP se zeměmi ES

Zdroj: Vlastní úprava, Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění, str. 178

Růst podílu Československa, resp. České republiky na zahraničním obchodě se zeměmi ES pokračoval až do roku 1995 a dá se říci, že rozpad Československa tuto reorientaci spíše urychlil. V letech 1996 – 1997 došlo ke stagnaci, ale v následujících letech se podíl obrátu českého obchodu se zeměmi ES dále zvyšoval a v roce 1999 dosáhl 66,5 %, přičemž podíl českého vývozu do těchto zemí dosáhl v roce 2000 69 % celkového vývozu.

S odstupem času se dá říci, že bez *teritoriální reorientace českého zahraničního obchodu* a bez otevření trhů Unie, by česká ekonomika v první polovině 90. let dosáhla mnohem hlubšího propadu, který by trval určitě déle.

Evropská dohoda umožnila již v roce 1998 poměrně vysoký stupeň obchodní integrace a dokonce byl o něco vyšší, než byl průměr Unie, pokud ho měříme mírou vnitrounijního obchodu. V roce 1998 činil průměrný podíl 15 členských zemí na vývozu do zemí Unie

62,9 %, zatímco Česká republika dosáhla 64,2 %. Pokud jde o dovoz, průměrný podíl EU 15 na dovozu ze zemí EU činil 62,4 %, kdežto podíl ČR dosahoval 63,3 %.

Ačkoliv byla ČR stále v roli přidružené země, začala se její ekonomika zapojovat do prostředí vnitřního trhu Unie a to především v linii obchodu. Začaly se vytvářet silné vazby na trhy hlavního obchodního partnera a české si subjekty si díky harmonizaci české legislativy začaly postupně zvykat na zcela odlišné a konkurenčně náročné ekonomické prostředí. Evropská dohoda neobsahoval žádný závazek členských zemí jednat s ČR o členství, ani tyto podmínky nijak neupravovala. K tomu Unie učinila další krok na zasedání Evropské rady v červnu 1993 v Kodani. [6]

3.3 ZAČLEŇOVÁNÍ PŘIDRUŽENÝCH ZEMÍ DO VNITŘNÍHO TRHU

3.3.1 KODAŇSKÁ KRITÉRIA A PŘEDVSTUPNÍ STRATEGIE

V červnu 1993 na zasedání Evropské rady v Kodani se poprvé konstatovalo, že přidružené země střední a východní Evropy, které chtějí být členy EU, se jimi mohou stát. Toto zásadní rozhodnutí však doplňovaly tři základní podmínky, které musí každá taková země splnit, aby se mohla stát členem Unie. Tyto podmínky jsou nazvány tzv. *kodaňskými kritérii*, která jsou stále používána jako měřítko při hodnocení připravenosti kandidátských zemí na vstup. Kodaňská kritéria jsou formulována takto:

1. „Země musí vykazovat stabilitu institucí zajišťujících demokracii, právní stát, dodržování lidských práv a práv menšin.
2. Země musí disponovat fungující tržní ekonomikou a musí být schopna se vyrovnat s konkurenčním prostředím vnitřního trhu.
3. Země musí být připravena a schopna převzít závazky plynoucí z členství, včetně cílů politické, hospodářské a měnové unie.“ [Urban, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*, str. 183]

Tyto podmínky byly doplněny důležitou větou, která se týká Unie samotné: „ta musí být schopna absorbovat nové členy ze střední a východní Evropy, aniž by byla ohrožena celková dynamika integračního procesu, soudržnost členských zemí a funkčnost Unie.“

Další upřesnění podmínek, které musí uchazečská země před vstupem splnit, přineslo zasedání Evropské rady v Essenu v roce 1994. Hlavním přínosem tohoto zasedání byla

formulace tzv. *předvstupní strategie* zemí střední a východní Evropy. Po kodaňském rozhodnutí bylo jejich cílem sdělit zemím, jakým směrem se má ubírat jejich aktivita v období před vstupem, aby byly úspěšně splněny podmínky přijetí. Tímto směrem měla být jejich příprava na začlenění do vnitřního trhu Unie a to postupným přijímáním pravidel. V následujících letech byla integrace do vnitřního trhu představována především procesem přibližování legislativy, norem a standardů. Tím bylo jasně naznačeno, že se má přidružená země orientovat na přejímání legislativy vnitřního trhu Unie a v souladu s tím na harmonizaci domácích právních předpisů.

Předvstupní strategii bylo možné charakterizovat tak, že do jednoho rámce byly zahrnuty čtyři oblasti, v nichž měla probíhat příprava kandidátské země na vstup:

1. Evropská dohoda
2. Mnohostranný strukturovaný dialog
3. Příprava na začlenění do vnitřního trhu Unie
4. Pomoc přidružené zemi poskytovanou prostřednictvím programu PHARE

Mnohostranný strukturovaný dialog představoval zapojení země do mnohostranného dialogu se zeměmi Unie. Od tohoto dialogu se očekávalo, že se přidružená země zúčastní diskuse o záležitostech společného zájmu a to formou setkání nejvyšších představitelů zemí EU na straně jedné a nejvyšších představitelů přidružených zemí na straně druhé. Jak se později ukázalo, tato inovace nesplnila očekávání, protože setkání nemohla přijímat žádná rozhodnutí, která zůstala plně v kompetenci orgánů Unie. [6]

3.3.2 BÍLÁ KNIHA – PŘÍPRAVA PŘIDRUŽENÝCH ZEMÍ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY NA ZAČLEŇOVÁNÍ DO VNITŘNÍHO TRHU EU

V roce 1995 vyšla Bílá kniha pod názvem „Příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na začlenění do vnitřního trhu EU.“ Tento dokument přinesl zpřesnění a další konkretizaci předvstupní strategie. Bílá kniha měla dvě části: *první část* vysvětluje vznik vnitřního trhu, jeho zásady a princip fungování, *druhá část* obsahuje charakteristiku legislativy vnitřního trhu.

Bílá kniha měla poskytnout přidruženým zemím pomoc při orientaci v právních normách vnitřního trhu. Příprava na začlenění do vnitřního trhu Unie předpokládala postupné převzetí veškeré legislativy, která vnitřní trh tvoří, proto dokument obsahuje všechna relevantní

legislativní opatření a upozorňuje na ta, která by měla být v přípravě prioritní. Dále Bílá kniha upozorňovala na to, že je nezbytné nejen legislativní opatření přijímat, ale také je zavádět do praxe a vytvořit potřebný institucionální rámec. Dokument nestanovil žádný časový harmonogram a neobsahoval žádné termíny, do kdy má být legislativa harmonizována. Nic nepřikazovala a nebyla adresována žádné konkrétní zemi. Naopak Unie touto Bílou knihou projevila připravenost poskytnout těmto zemím pomoc.

Přestože nebyl stanoven žádný harmonogram a nebyl oznámen žádný termín případného přijetí za člena Unie, bylo zřejmé, že rychlé a odpovědné převzetí legislativy vnitřního trhu bude posuzováno příznivě při budoucím jednání o plném členství. Zároveň však bylo kandidátským zemím sděleno, že samotné převzetí legislativy a vytvoření orgánů k její realizaci a kontrole nezakládají automaticky právo vstupu do Unie. Samotné jednání o vstupu mohlo začít až po převzetí veškeré legislativy, a nikoli jen té části, která se týká vnitřního trhu.

Součástí předvstupní strategie se stal také další prvek a tím je *důraz na regionální spolupráci* přidružených zemí a na vztahy dobrého sousedství mezi nimi. Souběžně se také měly rozvíjet tyto vztahy na hospodářské úrovni prostřednictvím podpory vzájemného obchodu. Postupně měly být odstraněny všechny ekonomické překážky mezi přidruženými zeměmi.

Bílá kniha představovala velký pokrok ve sbližování přidružených zemí s Unií. Zatímco Evropská dohoda otevřela cestu k obchodní integraci a přijetím kodaňských kritérií začala Unie pohlížet na přidružené země jako na budoucí členské země, Bílá kniha dávala náplň jejich předvstupním přípravám. [6]

3.3.3 PROGRAM PHARE

Program PHARE vznikl v roce 1989 pro podporu reforem v Polsku a Maďarsku, PHARE znamená "Poland and Hungary: Aid for the Reconstruction of the Economies". V roce 1990 byl program rozšířen na další skupinu zemí, mezi kterými bylo i Československo, později Česká republika. V počátečním období bylo úkolem tohoto programu přispívat nevratnou finanční pomocí zemím, které transformovaly svou společnost i ekonomiku. Pomoc byla poskytována především formou grantů na projekty, které souvisely s podporou rozvoje soukromého sektoru, s rozvojem lidských zdrojů, s rozvojem dopravní infrastruktury, s modernizací zemědělství s regionálním rozvojem apod.

V roce 1994 s nastartováním předstupních strategií a po uveřejnění Bílé knihy se orientace programu PHARE značně rozšířila. Program umožňoval, aby pomoc Unie napomáhala přípravě přidruženým zemím na vstup. Dále pomáhal při harmonizaci legislativy s evropským právem a při budování nových institucí vyvolaných přípravou na vstup.

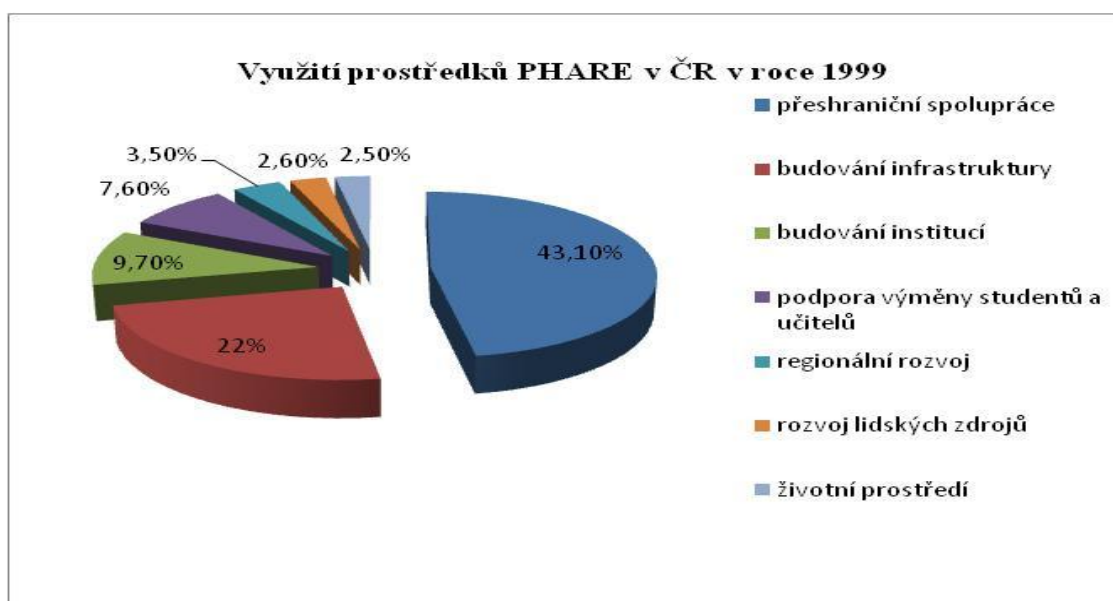
Finanční prostředky programu PHARE byly rozděleny do dvou skupin. První skupina sloužila k tzv. *posilování institucí*. Jedná se o pomoc centrálním i regionálním institucím, regulačním a kontrolním orgánům, které podléhaly velkým změnám v souvislosti s přípravou na začlenění do vnitřního trhu. Další částí byl zvláštní program *twinnig*, který sloužil k předávání zkušeností vládních úřadů členských států jejich partnerům v kandidátské zemi.

PROGRAM PHARE V ČESKÉ REPUBLICE

České zkušenosti nebyly v počátečním období pozitivní. ČR nebyla schopna vyčerpat nabízené finanční prostředky v plném rozsahu. Důvodem byly nedostatečně připravené projekty z české strany, nedostatečná informovanost orgánů o možnostech čerpání prostředků a také zdlouhavý proces schvalování projektů Evropskou komisí.

V období 1990 – 1994 bylo z tohoto programu pro ČR vyčleněno 265 mil. ECU, což představuje asi 8,5 miliard Kč, byla však využita pouze polovina. Pro léta 1995 – 1999 byl objem prostředků pro ČR navýšen na 345 mil. ECU, což je asi 12 miliard korun. Využití těchto prostředků v roce 1999 znázorňuje následující graf. [6]

GRAF 3.1. Využití prostředků PHARE v ČR v roce 1999

Zdroj: Vlastní úprava, Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění, str. 190

Program PHARE pokračoval i po roce 2000 a byl zabudován do rozpočtového finančního rámce Unie na léta 2000 - 2006. Česká republika získala z tohoto programu v období 1993 – 2002 celkem 736 mil.€ (přibližně 22,82 mld. Kč). Pro rok 2003 bylo alokováno dalších 103,8 mil. € (3,22 mld. Kč).

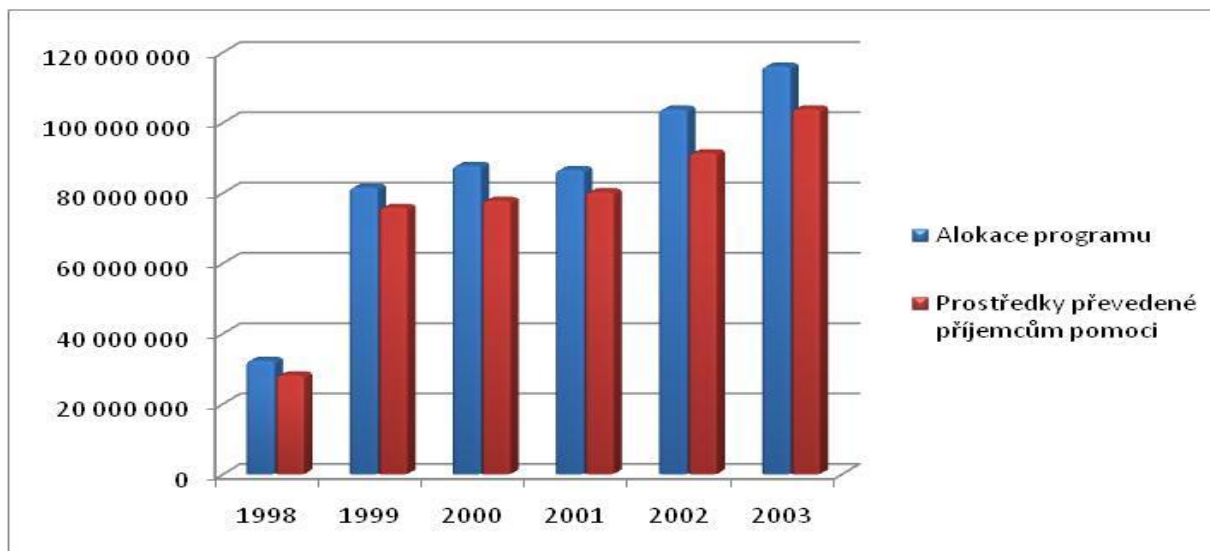
Od roku 2000 se vedle programu PHARE objevují dva nové programy předvstupní pomoci a to programy ISPA a SAPARD. Program ISPA byl zaměřen na podporu dopravní infrastruktury a na zlepšování životních podmínek, kdežto program SAPARD zahrnoval pomoc na rozvoj zemědělství a venkova. Všechny tři programy předvstupní pomoci byly automaticky ukončeny přijetím ČR do Unie. Proto byly zároveň přípravou na zapojení do strukturálních fondů.

Poslední finanční prostředky z programu PHARE byly v České republice vyplaceny k 30. listopadu 2006. Z Národních programů PHARE se nakonec podařilo využít téměř 90% z celkových finančních prostředků vyčleněných pro ČR.

S pomocí PHARE se v ČR zformovaly dvě velké grantové implementační agentury: *Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS)* a *Centrum pro regionální rozvoj ČR (CRR)*, které jsou schopné velmi efektivně řídit a rozdělovat finanční prostředky EU a úspěšně implementovat i náročnější programy. NROS je odpovědná za administraci významných grantových schémat v rámci přechodové pomoci EU a globálního grantu. Významně se bude podílet také na udělování finanční pomoci poskytované ČR z Finančních mechanismů Evropského hospodářského prostoru a Norska. CRR je částečně odpovědné za realizaci projektů v rámci Strukturálních fondů a Kohezního fondu v programovacím období 2007 – 2013. Významnou činností CRR ČR je také komplexní informační a věcná podpora operačních programů.

Pomoc PHARE velmi přispěla rovněž k rozvoji Národního vzdělávacího fondu, který se významným způsobem podílí na implementaci Evropského sociálního fondu, zejména v oblasti celoživotního vzdělávání. [6], [17], [18]

GRAF 3.2. Čerpání prostředků z programu PHARE v letech 1998 – 2003 (v eurech, stav k 30. 11. 2006)

Zdroj: Vlastní úprava, Program PHARE v ČR úspěšně ukončen. Dostupné z [www : http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_29897.html?year=2007](http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_29897.html?year=2007)

Program PHARE byl tedy hlavním nástrojem Unie pro poskytování finanční a technické pomoci kandidátským zemím. Zatímco zpočátku byl zaměřen na pomoc při ekonomické transformaci, postupem času se stal vhodným nástrojem pro přenášení zkušeností z různých oblastí vnitřního trhu Unie v přípravě na vstup, např. pro budování infrastruktury, pro rozšiřování příhraniční spolupráce a posílení schopností institucí a orgánů veřejné správy správně chápat, správně převádět do praxe a také účinně kontrolovat plnění legislativy vnitřního trhu Evropské unie. [6], [17], [18]

3.4 POSUDEK EVROPSKÉ KOMISE NA ČESKOU REPUBLIKU

V červenci 1997 byl v dokumentu Agenda 2000 uveřejněn posudek na Českou republiku a dalších devět přidružených zemí. Komise ve svém posudku dospěla k závěru, že politické instituce fungují řádně a za stabilizovaných podmínek. Slabé místo shledala v práci soudů, v jejich přetíženosti, nedostatečných zkušenostech soudců a jejich kvalifikaci a v situaci Romů.

Z hlediska *ekonomických kritérií* Komise shledala, že rámec fungující tržní ekonomiky v podstatě v České republice existuje, ale zároveň posudek uváděl, že má ještě mnoho slabých míst a poukazoval, že to platí pro tři oblasti: finanční trh, kapitálový trh a státní správu. Velmi

negativně, až kriticky také hodnotil *konkurenční schopnost* České republiky a její způsobilost vyrovnat se s konkurenčním prostředím Unie.

Pokud jde o *přejímání legislativy vnitřního trhu*, došla Komise k závěru, že legislativní základ ve většině oblastí dotýkajících se jednotného trhu je v podstatě položen. V oblasti *volného pohybu zboží* si ČR vedla velmi dobře a nejdůležitější směrnice již převzala. Vysoce bylo oceňováno sbližování technických předpisů, kdy již více než 80 % norem vnitřního trhu již bylo zařazeno do české soustavy technických norem. Rovněž liberalizace *pohybu kapitálu* byla hodnocena velmi kladně. Naproti tomu pokrok v přebírání legislativy v oblasti *volného pohybu služeb* byl sice označen za uspokojivý, to ale neplatilo pro celkovou situaci finančního sektoru, ve kterém stále přetrvával významný tržní podíl bank kontrolovaných státem. To mimo jiné deformovalo podmínky soutěže na tomto trhu. U volného pohybu pracovních sil Komise ocenila rovné zacházení s pracovníky ze zemí EU.

Posudek Komise shledal největší nedostatky ve fungování bankovního sektoru, v úrovni kapitálového trhu a v nedostatečné a pomalé restrukturalizaci podnikové sféry. Komise české vládě vyčetla, že dosud neměla cílevědomou střednědobou strategii, pokud jde o přebírání legislativy vnitřního trhu.

Přes soubor kritických výtek dala Komise tuto souhrnnou charakteristiku České republiky: „Česká republika má charakteristické rysy demokracie, s pevnými institucemi, jež zajišťují vládu práva, lidská práva a respekt pro ochranu menšin. Může být považována za fungující tržní ekonomiku a ve střednědobém výhledu by měla být schopna vypořádat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci Unie.“ Tímto dala Evropská komise souhlas k zahájení předstupních rozhovorů s Českou republikou. [Ubran, L. Česká republika a její začleňování do vnitřního trhu, str. 196]

Počínaje rokem 1998 Komise každoročně zpracovávala a předkládala Radě hodnotící zprávu o tom, jak se vyvíjí plnění kodaňských kritérií v každé kandidátské zemi, jak postupuje přejímání legislativy vnitřního trhu a jak tyto země pokračují v budování nezbytného administrativního a soudního aparátu. Hodnotící zprávy se staly pro Radu vodítkem pro rozhodování o tom, s kterou zemí lze zahájit jednání o vstupu.

Předposlední zprávou před definitivním doporučením Komise o kandidátech na vstup byla hodnotící zpráva z roku 2001. O pokroku České republiky se již druhým rokem vyjadřovala s uznáním a v poslední zprávě říká, že v celé řadě kapitol ČR dosáhla v roce 2001

významného pokroku. Pozitivní hodnocení se týkala všech klíčových kapitol pojednávajících o čtyřech základních svobodách vnitřního trhu. U volného pohybu zboží byl právní i administrativní rámec u větší části vytvořen. U volného pohybu pracovních sil ČR ještě zbývalo, aby vytvořila právní rámec pro uznávání diplomů a získaných kvalifikací podle požadavků Unie. U hodnocení volného pohybu služeb Komise situaci ohodnotila jako uspokojivou a ČR zavedla velkou část příslušné legislativy. U volného pohybu kapitálu Komise konstatovala, že liberalizace je již prakticky dokončena.

V oblasti hospodářské soutěže byl zaznamenán pokrok přijetím nového zákona, který zavedl do českého práva soutěžní pravidla Unie. Výrazný posun byl spatřen také v oblasti státní pomoci, kterou eviduje a kontroluje Úřad pro ochranu hospodářské činnosti. Jeho činnost byla hodnocena velmi příznivě. K posunu došlo také v oblasti regionální politiky, kde byly vytvořeny klasifikační jednotky NUTS. [6]

3.5 PŘÍNOSY A NÁKLADY ZAPOJENÍ DO VNITŘNÍHO TRHU

Otázka přínosů a nákladů po vstupu ČR do EU je zcela zákonitá a odpověď na ní může mít různé podoby. Pro českého podnikatele, orientovaného na domácí trh a s malými marketingovými zkušenostmi, se může vstup na JVT jevit jako hrozba a to především z důvodu zesílené konkurence subjektů ze zemí Unie, kteří mají větší kapitál, lepší technologie, mají vytvořené kontakty s mnoha partnery a znají dobře konkurenční prostředí. Jiný pohled může mít český občan, který je vybaven jazykovými znalostmi a schopností pracovat s počítačovou technikou nebo zaměstnanec ve firmě, která nemá zajištěnou budoucnost a obává se, že vstup do Unie mu přinese spíš starost o budoucnost jeho místa a výdělku. Dále se budu zabývat přínosy a náklady z pohledu makroekonomického a z pohledu českého podnikatele. [6]

3.5.1 PŘÍNOSY Z MAKROEKONOMICKÉHO POHLEDU

V létě 2001 vyšla studie⁴, která podrobně analyzovala přínosy a rizika českého vstupu pro celkový ekonomický vývoj naší země. Ve výčtu bezprostředních i dlouhodobých ekonomických přínosů jsou uváděny tyto:

⁴ Sociální a ekonomické dopady integrace České republiky do Evropské unie: Nové příležitosti, možná rizika

1. Potenciální důsledky pro *exportní možnosti ČR*. Česká republika se nejen začlenila do rozsáhlého ekonomického seskupení, ale stala se také účastníkem mnoha obchodních smluv, které Unie uzavřela se třetími zeměmi.
2. ČR se stala přitažlivou zónou pro *příliv zahraničního kapitálu* ze zemí Unie i ze třetích zemí. Přijetím ČR do Unie došlo ke zvýšení její důvěryhodnosti, protože se tím potvrzuje, že země přijala civilizované standardy chování vlády, podniků, soudů, veřejné správy apod.
3. Jednoznačným přínosem je příliv *finanční pomoci ze strukturálních fondů*.
4. Rovněž se očekávalo postupné *zlepšení základních ekonomických indikátorů*. Vstup ČR do Unie podpořil rychlejší ekonomický růst a to z důvodu zvýšení soukromých investic díky vyššímu přílivu přímých zahraničních investic. Dalším faktorem je růst mezd, který podněcoval růst spotřeby a v neposlední řadě také růst dovozů a vývozu. Všechny tyto faktory přispěly ke snižování ekonomického rozdílu mezi ČR a průměrem zemí EU.

Studie předpokládala, že zapojením České republiky do integračního seskupení dojde k celkové kultivaci domácího právního, tržního a sociálního prostředí. [6]

3.5.2 NÁKLADY Z MAKROEKONOMICKÉHO POHLEDU

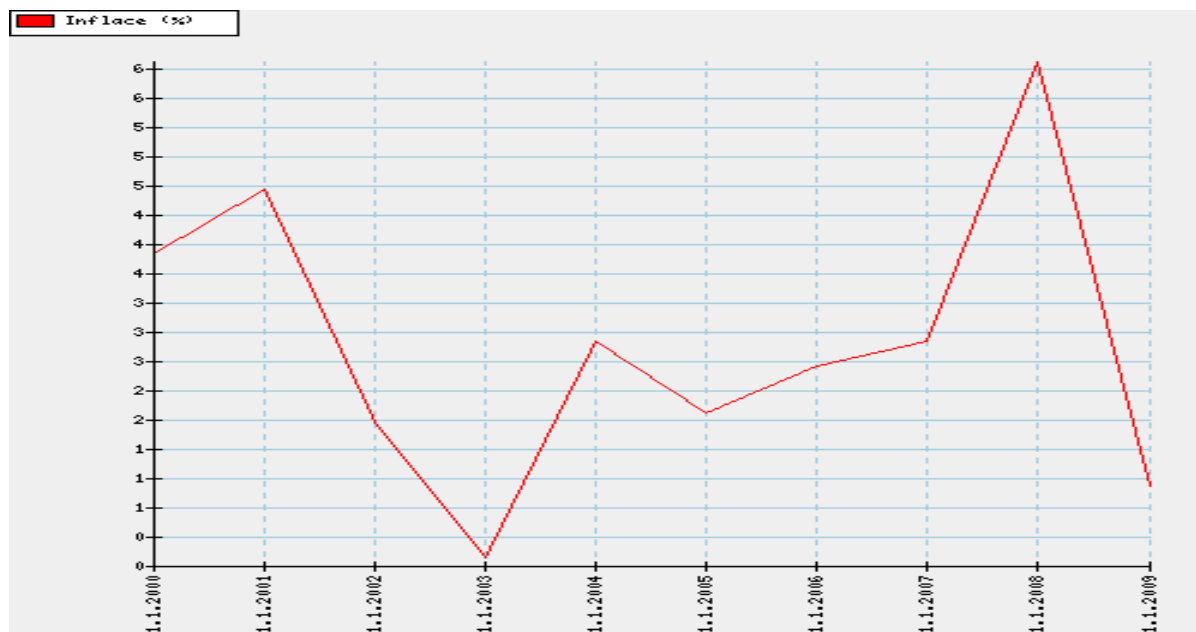
Ovšem vstup ČR do Unie a zapojení do jejího vnitřního trhu má také své náklady. Problémem je výše těchto nákladů, koho se dotknou a jak ovlivní konkurenceschopnost podniků. Česká republika počítala s vyššími náklady v těchto oblastech:

1. při přebírání *zásad společné obchodní politiky*
2. při uplatňování standardů Unie platných v oblasti *pracovních vztahů a sociální ochrany*
3. v oblasti *životního prostředí* [6]

Poměrně bezproblémová byla situace v zapojení ČR do společné obchodní politiky a to zejména proto, že obchodní integrace ČR se zeměmi Unie byla poměrně vysoká už před vstupem. Složitější situace se očekávala v dalších dvou oblastech. Tyto oblasti zahrnovaly početnou legislativu týkající se pracovních podmínek, pracovního práva a sociální ochrany a v těchto případech se nebylo možné vyhnout zvýšení nákladů pro podnikatelské subjekty.

Studie rovněž očekávala, že se zapojení ČR do vnitřního trhu v delší časové perspektivě dotkne také cenové hladiny a relací cen vůči cenové úrovni Unie. Úroveň HDP v roce 1999 se nacházela na úrovni 39 % Unie a 36 % sousedního Německa. Příprava na vstup způsobila určité zvýšení nákladů podnikové sféry a to tlačilo na vzestup domácí cenové hladiny. Skutečný vývoj cenové hladiny v České republice můžete vidět v následujícím grafu.

GRAF 3.3. Vývoj cenové hladiny ČR 2000 – 2009

Zdroj: Makroekonomické ukazatele, [online]. [cit. 1. 3. 2010] dostupné z [www.finance.cz/popupmoduly/blankpage/?sys_fm\[1\]=1428&form1428\[Graf\]=1](http://www.finance.cz/popupmoduly/blankpage/?sys_fm[1]=1428&form1428[Graf]=1)

Na druhé straně ale studie neopomněla, že očekávaná vyšší ekonomická dynamika, přechod k výrobám s vyšší přidanou hodnotou, urychlený příliv zahraničních investic, zvyšování produktivity a další faktory budou působit ve směru zvyšování příjmů českých občanů. [6]

3.5.3 PŘÍNOSY A NÁKLADY Z POHLEDU ČESKÉHO PODNIKU

Pro úspěšné zapojení do vnitřního trhu bylo nezbytné, aby podnikové managementy pochopily, že jde na jedné straně o velkou příležitost, která je ale na druhé straně spojena s mnoha riziky. O shrnutí hrozeb a příležitostí se pokusila Hospodářská komora ČR prostřednictvím SWOT analýzy.

TAB. 3.2. SWOT analýza hospodářské komory ČR, příležitosti a hrozby pro české podnikatele

Příležitosti, přínosy	Nároky a hrozby
Nové trhy v EU a mimo EU	Noví, silní a zkušení konkurenti
Zvýšená tempa růstu poptávky	Pozice "bažanta" mezi "mazáky"
Stabilní podnikatelské prostředí	Vyšší náklady výroby
Lepší vymahatelnost práva	Konkurence přec necenové faktory
Snazší dovoz a vývoz	Absorpce nového práva
Diverzifikace dodavatelů i odběratelů	Strategické nároky
Snazší kooperace, joint-ventures a fúze	Jazykové nároky
Veřejné zakázky v celé EU	Tlak spotřebitelů, odborů, ekologů
Větší dostupnost kapitálu	Odliv mozků
Lepší nabídka bankovních a finančních služeb	Dopady strukturálních změn na poptávku
Vyšší konkurence na trhu práce	Veřejné zakázky
Vědeckotechnická spolupráce a rozvoj	Liberalizace síťových odvětví
Možnost finanční podpory z fondů EU	
Liberalizace síťových odvětví	

Zdroj: Vlastní úprava, Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění, str. 229

Mezi *příležitostmi* jsou především ty faktory, které souvisejí s otevřením nových trhů, stabilním právním prostředím a s možnostmi, které nabízejí strukturální fondy. Naopak mezi *hrozbami* jsou především silnější a zkušenější konkurenti a to, co by se dalo nazvat postavením „méně zkušeného nováčka“. [6]

3.6 PRŮZKUM HOSPODÁŘSKÉ KOMORY

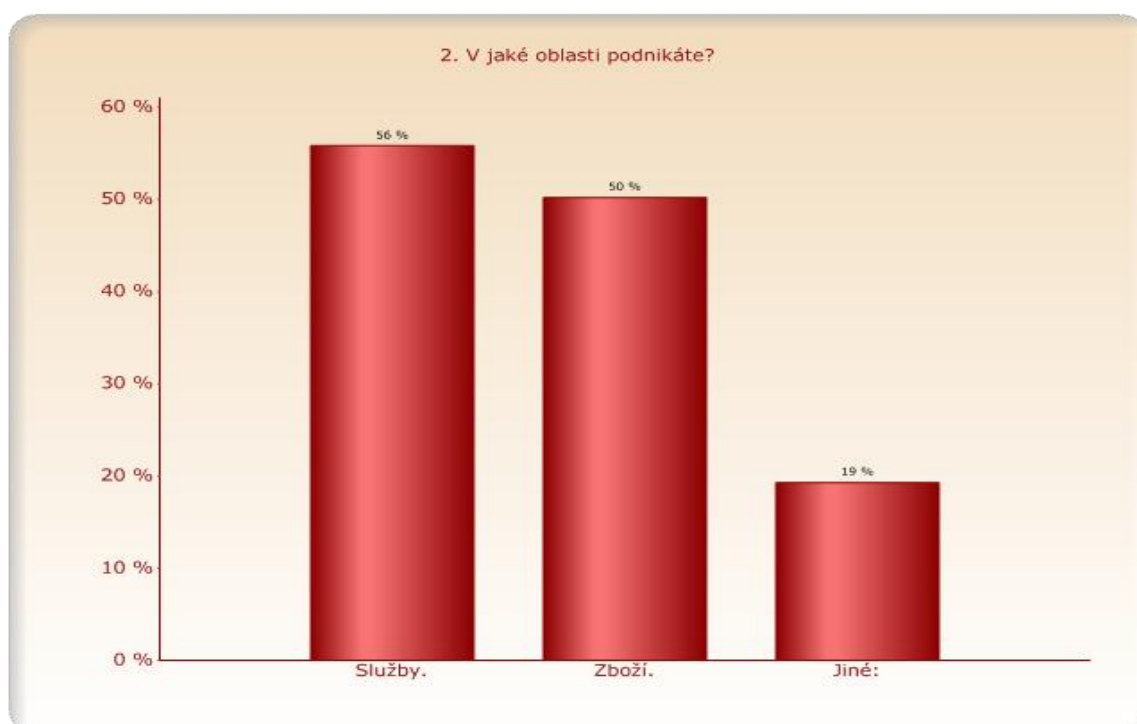
Pro účely této práce jsem ve spolupráci s Hospodářskou komorou Moravskoslezského kraje provedla formou dotazování českých podnikatelů prostřednictvím vlastního dotazníku průzkum vlivu jednotného vnitřního trhu EU. Cílem tohoto průzkumu bylo zjistit, jakým způsobem ovlivnil JVT jejich podnikání.

Na dotazník odpovědělo celkem 258 podnikatelů, z toho 249 podnikalo před vstupem do Evropské unie. Z tohoto počtu celých 56 % působí v oblasti služeb, 50 % v oblasti prodeje zboží a 19 % podnikatelů působí v jiném oboru, přičemž nejčtenější odpovědí byla výroba, stavebnictví a zemědělství.

TAB. 3.3. Oblast podnikání dotazovaných⁵

V jaké oblasti podnikáte?	%
Zboží.	50,20%
Služby.	55,82%
Jiné:	19,28%

GRAF 3.4. Oblast podnikání dotazovaných

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

Dále mě zajímalo, jakou část produkce podnikatelé vyvážejí do zemí EU, jakou část do třetích zemí a jakou část distribuují v České republice. Téměř 37 % dotazovaných poskytuje své služby nebo prodává své výrobky pouze na území ČR, zhruba 30 % podnikatelů vyváží celou čtvrtinu do jiných zemí EU a 10 % dotázaných vyváží celou čtvrtinu své produkce na trhy třetích zemí.

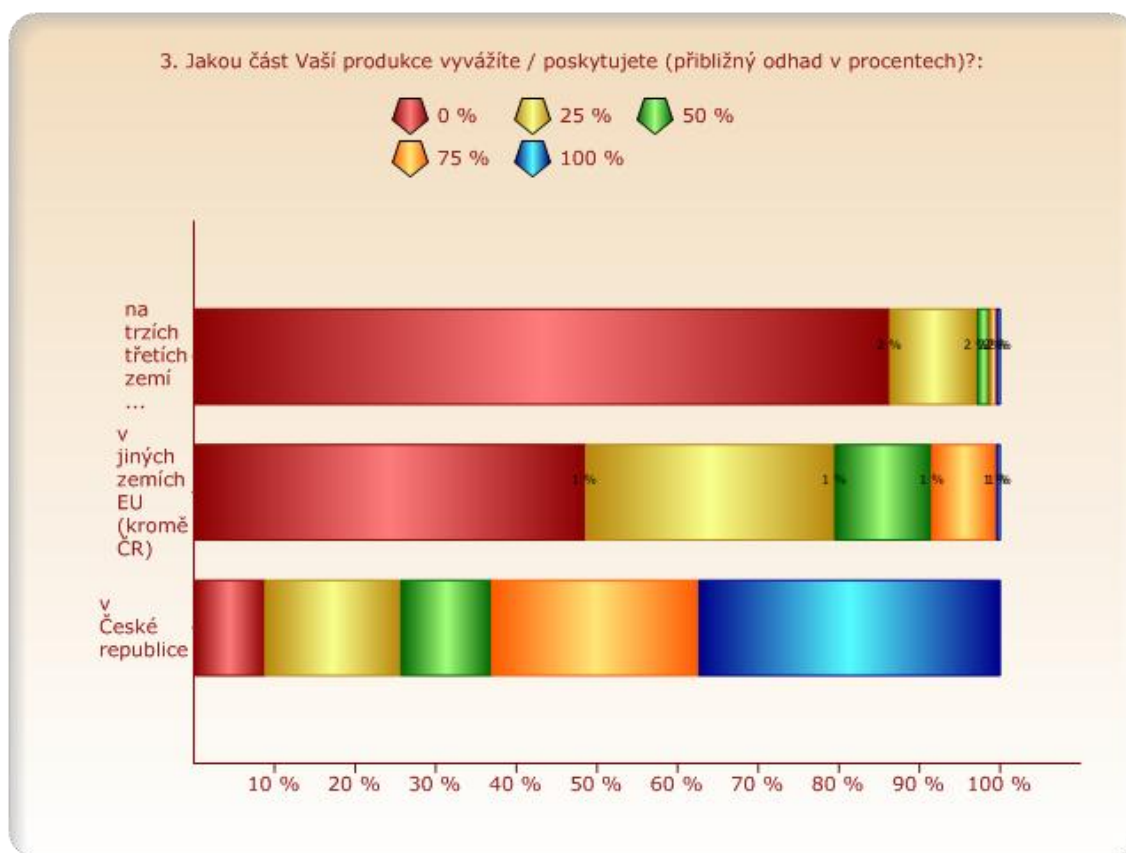
⁵ Celkové procento přesahuje 100%, protože někteří podnikatelé podnikají ve dvou oblastech.

TAB. 3.4. Jakou část produkce vyvážíte?

Jakou část Vaší produkce vyvážíte / poskytujete (přibližný odhad v procentech)?:	0%	25%	50%	75%	100%
v České republice	8,84	16,87	11,24	25,70	37,35
v jiných zemích EU (kromě ČR)	48,59	30,92	12,05	8,03	0,40
na trzích třetích zemí (tj. ve státech mimo EU)	86,35	10,84	1,61	0,80	0,40

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

GRAF 3.5. Jakou část produkce vyvážíte?

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

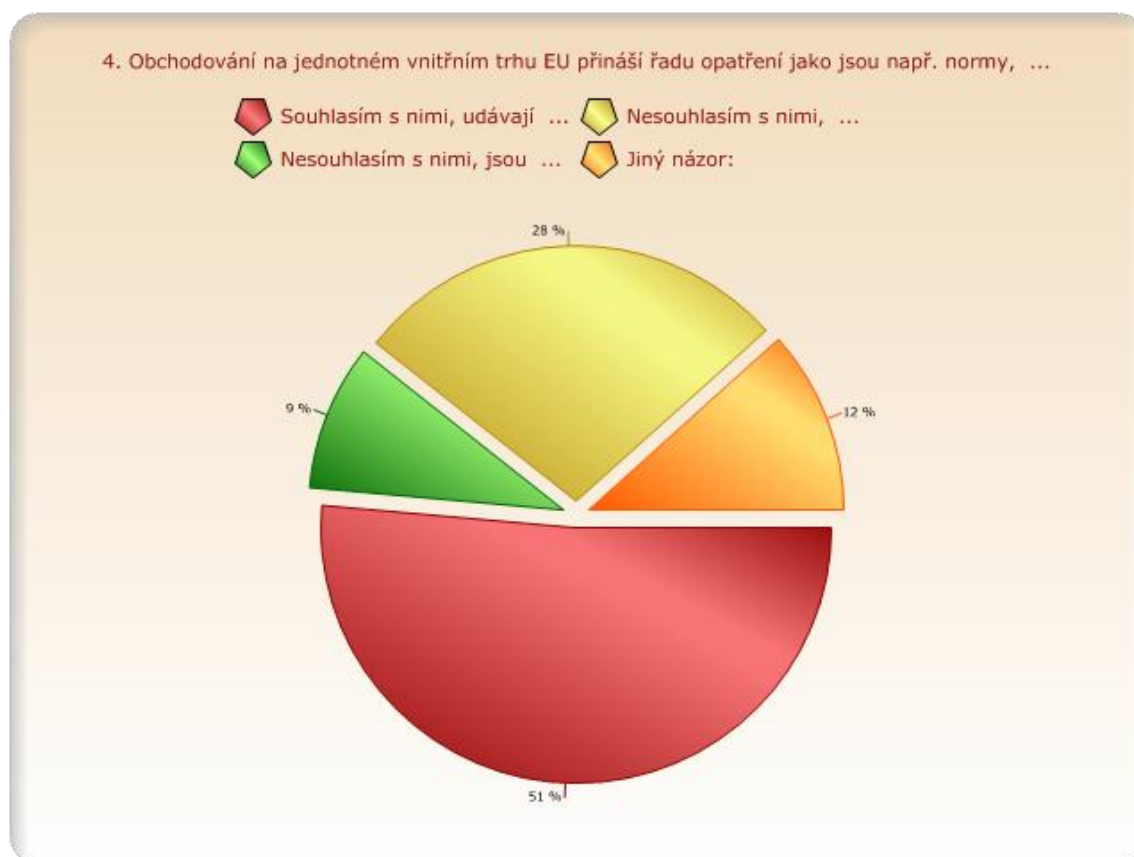
Další dotaz byl zaměřen na opatření, normy apod., které obchodování na JVT zahrnuje. Více než 50 % dotázaných s těmito opatřeními souhlasí, protože si myslí, že zajišťují stejné podmínky pro všechny. Více než 27 % s nimi nesouhlasí, protože jsou příliš omezující a zhruba 11 % má jiný názor. Tady se více dotázaných shodlo na tom, že při zachování monopolních vztahů dochází pouze k přelévání kapitálu pod jiné obchodní jméno. Jiní podnikatelé si myslí, že normy a opatření jsou nepřehledné, složité a nedá se podle nich hovořit o rovných podmínkách.

TAB. 3.5. Normy a opatření na vnitřním trhu EU

Jakou část Vaší produkce vyvážíte / poskytujete (přibližný odhad v procentech)?:	0%	25%	50%	75%	100%
v České republice	8,84	16,87	11,24	25,70	37,35
v jiných zemích EU (kromě ČR)	48,59	30,92	12,05	8,03	0,40
na trzích třetích zemí (tj. ve státech mimo EU)	86,35	10,84	1,61	0,80	0,40

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

GRAF 3.6. Normy a opatření na vnitřním trhu EU

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

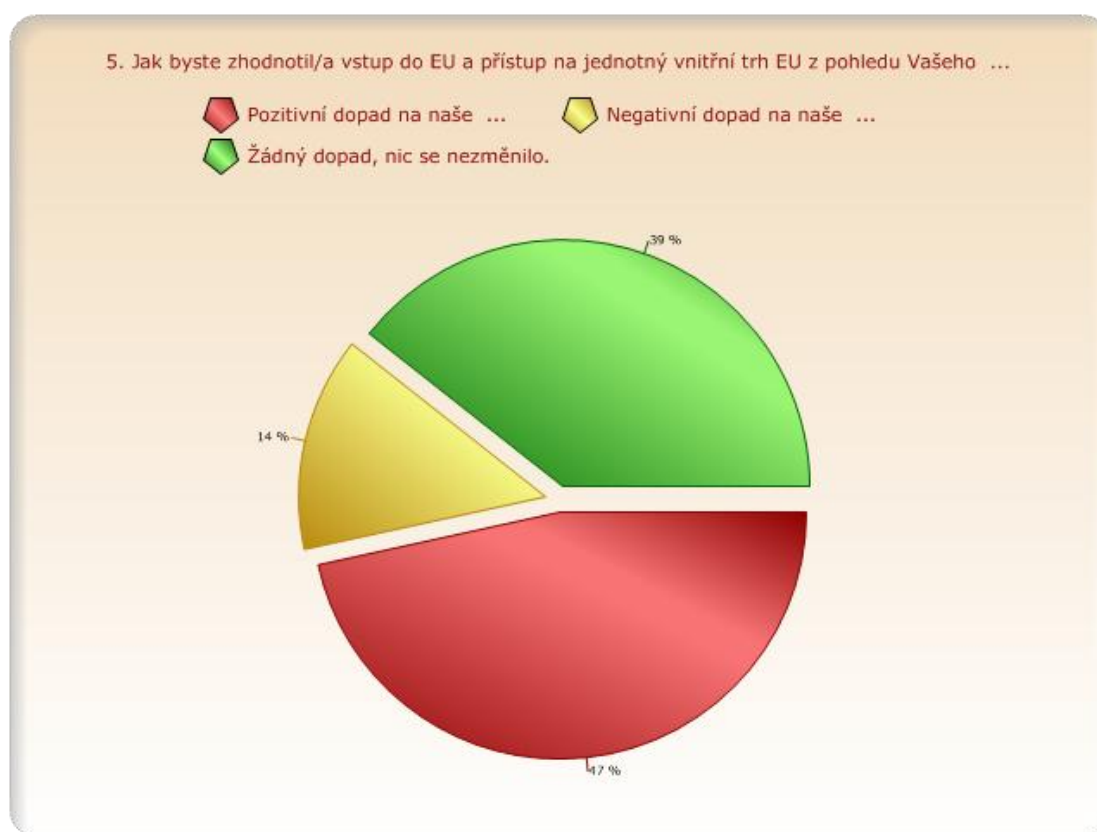
Více než 45 % dotázaných shledává v působení České republiky na Jednotném vnitřním trhu EU pouze pozitivní dopady, 14 % si myslí, že dopady jsou naopak negativní a pro více než 39 % podnikatelů se po vstupu do Evropské unie nic nezměnilo. Mezi pozitivními dopady podnikatelé uvedli například zvětšení trhu, příchod zahraničních investorů, bezcelní pohyb zboží nebo rychlejší rozvoj společnosti. Naopak mezi negativní dopady řadí například zostření konkurence, zvýšené náklady nebo nejasnosti ve veterinární oblasti při přesunech zvířat.

TAB. 3.6. Dopady JVT na podnikatele

Jak byste zhodnotil/a vstup do EU a přístup na jednotný vnitřní trh EU z pohledu Vašeho podnikání?	%
Pozitivní dopad na naše podnikání:	46,59%
Negativní dopad na naše podnikání:	14,06%
Žádný dopad, nic se nezměnilo.	39,36%

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

GRAF 3.7. Dopad JVT na podnikatele

Zdroj: Vlastní úprava, Průzkum HK Moravskoslezského kraje

Obecně lze tedy říci, že vstup na Jednotný vnitřní trh Evropské unie dotazovaní hodnotili spíše pozitivně.

4 POSTAVENÍ ČESKÉ FIRMY NA VNITŘNÍM TRHU EVROPSKÉ UNIE

4.1 PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ V EU

Podnikatelské aktivity v mezinárodním měřítku v současné době zaznamenávají nebývalý růst a podnikatelské prostředí Evropské unie se na tomto růstu velmi výrazně podílí. Všechny aktivity Evropské unie, jako vybudování a fungování jednotného vnitřního trhu, rozšiřování EU o nové členské státy a zavádění jednotné měny, výrazně přispívají ke zvýšení dynamiky podnikatelského sektoru v Evropě. [10]

4.1.1 STUDIE OECD: Z ROZŠÍŘENÍ EU PROFITOVALY VŠECHNY ZEMĚ

Ze studie OECD s názvem „Pro využití plodů vnitřního trhu jsou zapotřebí další reformy“ z roku 2009 vyplývá, že z rozšíření Evropské unie v roce 2004 profitovaly všechny členské země. Došlo především ke zvýšení jejich vzájemného obchodu, prudce vzrostly zahraniční investice a migrující pracovníci z nových členských zemí vyplnili místa v těch oblastech původní patnáctky, které se potýkaly s dlouhodobým nedostatkem zaměstnanců.

Ačkoliv rozšíření vnitřního trhu proběhlo úspěšně, jeho dokončování pokračovalo nerovnoměrným tempem. Obchodování se zbožím se dnes nekladou žádné větší překážky. Oproti tomu ale volný pohyb služeb a osob jsou stále omezovány účelovými a administrativními překážkami. Volný pohyb služeb pravděpodobně nikdy nedosáhne úrovně volného pohybu zboží a to především z toho důvodu, že některé služby lze zákazníkům jen obtížně poskytovat na dálku. Tento problém je o to aktuálnější, že oběťmi nedotaženého regulačního prostředí jsou především spotřebitelé a malé firmy. Obě tyto skupiny postrádají potřebné znalosti rozdílných právních řádů a prostředky na to, aby se mohly vypořádat s vysokými administrativními nároky. Rovněž nemohou absorbovat transakční náklady spojené s vývozem služeb. Tyto překážky eliminuje tzv. Bolkensteinova směrnice o službách, která byla po ostrých sporech schválena Evropským parlamentem a Radou EU v prosinci roku 2006.

Dle výsledků zprávy OECD je vnitřní trh stále sužován nadměrnou a neefektivní regulací, jejíž úroveň se v jednotlivých členských státech výrazně liší. Analýza OECD zcela

jednoznačně říká, že vnitřní trh Evropské unie by fungoval mnohem efektivněji, kdyby v politickém dialogu dostaly prostor i odvážnější návrhy na snižování regulace a odstraňování administrativní zátěže. Ovšem bez potřebné vůle reformovat v Evropě přeregulované podnikatelské prostředí však nepomohou ani jinak funkční nástroje, jakým je například směrnice o službách.

Podle studie OECD by měly reformy spočívající v liberalizaci hospodářských politik členských států EU pozitivní vliv na výkonnost jejich ekonomik. Díky reformám by produktivita práce v členských státech Evropské unie mohla vzrůst až o deset procent. [19]

4.2 PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ V ČR

Podnikatelské prostředí je tvořeno širokou škálou podmínek pro podnikání a to zejména v oblasti legislativy, v oblasti institucionální infrastruktury a v oblasti fungování trhů. Na jeho vytváření se podílí zejména státní orgány reprezentované zákonodárnými sbory a ministerstvy a jim na roveň postavenými orgány státní správy. Podnikatelské prostředí České republiky, ve kterém působí malí a střední podnikatelé po vstupu České republiky do Evropské unie, se vyznačuje několika hlavními rysy:

- relativně vysokou mírou otevřenosti ekonomiky, která se prohloubila vstupem do Evropské unie
- harmonizací většiny národních předpisů s legislativou Evropské unie
- klesající mírou daně z příjmů, při zachování relativně vysokého zdanění práce a celkové složitosti daňového systému
- vysokou mírou ochrany zaměstnanců při ukončování pracovního poměru omezující pružnou reakci na vývoj trhu
- omezeným kapitálovým trhem a chybějícím kapitálovým trhem pro společnosti mimo hlavní trh. [14]

Podrobný rozbor silných a slabých stránek a příležitostí a hrozeb pro podnikání v ČR znázorňuje následující SWOT analýza v tabulce 4.1.

TAB. 4.1. Podnikatelské prostředí ČR – SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Schopnost státu přitahovat masivní investice velkých podniků ze zahraničí s pozitivními dopady na celkový ekonomický růst a rozvoj trhů pro malé a střední podnikatele.	Nedostatečná přirozená motivace k podnikání způsobená narušením podnikatelských tradic po dobu desítek let.
Tradice průmyslové a řemeslné výroby.	Složité daňový systém, zejména z pohledu nejmenších podnikatelů a vysoké celkové daňové zatížení zejména odvody na zdravotní a sociální pojištění.
Tradice odborného školství.	Nízká efektivnost vymáhání práva.
Vytvořený systém nástrojů podpory MSP, existence specializovaných institucí na podporu podnikání - CzechInvest, CzechTrade, ČMZRB, Design centrum ČR, ČEB, EGAP, Informační místa pro podnikatele.	Administrativně náročný způsob zakládání nových podnikatelských subjektů.
Geografická výhodnost území státu – dostupnost významných trhů, tranzitní potenciál.	Nedostatečně rozvinutý systém specializovaných služeb (finančních, obchodních, technických apod.) pro mikro a malé podniky.
Předpoklady pro rozvoj aktivního cestovního ruchu.	Nedostatečně rozvinutý systém celoživotního vzdělávání podnikatelů a jejich zaměstnanců.
Dobrá telekomunikační infrastruktura.	Omezené možnosti národní ekonomiky pro vytvoření široce strukturovaného finančního trhu.
Relativně vysoká kvalifikace a profesní adaptabilita pracovní síly.	Administrativní náročnost při získávání přímých podpor pro podnikatele.
Příležitosti	Hrozby
Vytvoření dlouhodobé materiální základny pro vzdělávací a poradenské služby k rozvoji podnikání.	Snížení prostředků EU v důsledku problému se schválením návrhu finanční perspektivy EU na období 2007-2013.
Zjednodušení postupů zakládání podnikatelských subjektů.	Nesladění postupů vlády a krajů v zaměření aktivit k podpoře podnikání.
Posílení práv věřitelů a vytvoření podmínek pro konstruktivní postupy řešení insolvence podnikatelů i osob.	Nevyvážená struktura přímých a nepřímých nástrojů podpory podnikání a priorit rozvoje MSP.
Zlepšení ochrany intelektuálního vlastnictví (patenty a vzory).	Nedostatečná implementační kapacita pro využití zvýšeného rozsahu prostředků ze strukturálních fondů.
Zjednodušení komunikace podnikatelů se státní správou s využitím informačních a komunikačních technologií.	
Cílená propagace podnikatelství.	
Zjednodušování daňového systému.	

Zdroj: BusinessInfo, <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/male-a-stredni-podnikani/koncepce-rozvoje-msp-2007-2013/1000503/40192/>, vlastní úprava

Současný stav podnikatelského prostředí v České republice se po transformaci organizační struktury hospodářství a institucionálního rámce v devadesátých letech zcela blíží stabilizovanému uspořádání. V současnosti je již plně srovnatelný s úrovní běžnou v ostatních zemích Evropské unie.

Z hlediska právních forem podnikání se úspěšně rozvinuly jak živnostenské podnikání, tak podnikání velkých společností. V České republice je možné podnikat jako fyzická osoba – podnikatel nebo jako právnická osoba, což je uměle vytvořený subjekt. Druhy právnických osob jsou obdobné jako ve většině evropských zemí a rovněž pravidla a podmínky pro jejich fungování jsou odvozeny od pravidel běžných ve většině států EU.

V hlavních znacích podobný systémům většiny vyspělých zemí je také daňový systém ČR, stejně tak normy v oblasti účetnictví byly přizpůsobeny pravidlům platným v celé EU, což prohlubuje možnost evropské spolupráce. Česká republika uzavřela s řadou zemí smlouvy o zamezení dvojího zdanění, které se týkají dividend, úroků a tantiém. Přímé a nepřímé daně se na daňových příjmech podílejí zhruba stejnou měrou.

Díky příznivé geografické poloze a solidní infrastruktuře došlo ke zvýšení zájmu o investice v České republice. Investoři hodnotí pozitivně jak dobrou ochranu investic, tak nastavení systému investičních pobídek. Dalším příznivým faktorem je tzv. nulová diskriminace. Podle českého zákona jsou si zahraniční i domácí osoby ve všech oblastech rovny, od majetkových práv až po investiční pobídky. Česká republika je členem mezinárodní organizace na ochranu investic (MIGA) a podepsala řadu dvoustranných mezinárodních smluv, které podporují a chrání zahraniční investice.

Ochrana majetkových práv je v České republice také na vysoké úrovni. ČR podepsala i v této oblasti řadu mezinárodních dohod o autorských právech a spolu s existující legislativou tak zaručuje ochranu všech forem majetku, včetně patentů, autorských práv nebo obchodních značek.

Investice jsou podporované především ve vysoce ceněných sektorech jako je automobilový průmysl, přesné strojírenství, elektrotechnika a elektronika, genomika a biotechnologie, medicínská technika, IT a vývoj softwaru. Tyto sektory staví především na průmyslové tradici, kvalitních technických vysokých školách nebo výborných jazykových znalostech české populace.

V současné době se tahouny růstu stávají jiná odvětví než ta, která dominovala v objemech výroby i v tržbách ještě v devadesátých letech. Příkladem může být český průmysl, který je ve své nové podobě „odlehčenější“ a je posunut směrem k atraktivnějším a oceňovanějším odvětvím. Za nejvíce prosperující odvětví českého hospodářství lze považovat automobilový sektor. Vedle něj se ambiciózně projevují také chemický a farmaceutický sektor. Ten nyní zaměstnává přibližně sto dvacet tisíc zaměstnanců.

Česká republika také nabízí řadu příležitostí v mikroelektronickém a elektronickém průmyslu, který patří se sto osmdesáti tisíci zaměstnanci mezi druhé největší průmyslové odvětví v republice. ČR je země vhodná pro založení výrobního zařízení, designérského centra, spouštění společného podniku s českou společností nebo dokonce k zajištění zdrojů koncových výrobků v již existujících českých zařízeních.

Česká republika je nejpokročilejším IT trhem ve střední Evropě. Díky zvyšující se technologické gramotnosti českých koncových uživatelů poskytuje tržní příležitosti malým i tradičním velkým dodavatelům technologií.

S ohledem na vysoký počet kvalifikovaných absolventů středních a vysokých škol se v poslední době zvyšuje počet světových společností, které zahájily v České republice své vědeckovýzkumné a inovační aktivity. Čeští vědci jsou celosvětově uznávaní v mnoha vědních oborech. České laboratoře stojí za vznikem několika chytrých a velmi praktických objevech, např. počítač ovládaný očima pro tělesně postižené nebo stroje k výrobě nanovláken přes nejmodernější léky bojující s virem HIV, rakovinou či žloutenkou typu B až po nové kriminalistické metody. [16]

4.3 PODPORA MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Podporou malého a středního podnikání v České republice se zabývá Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky (AMSP ČR). Tato asociace sdružuje malé a střední podniky a živnostníky i jejich organizace z celé republiky. AMSP ČR je postavena na třech základních pilířích a těmi jsou: *nezávislost, odbornost a praxe*.

V poslední době došlo k výraznému posílení základny Asociace a jejího vlivu. Nejpočetněji je zastoupena v oborech dopravní telematiky, metalurgického a strojího průmyslu nebo elektrotechnického průmyslu. Firma, která se chce stát členem, nemusí splňovat kritérium pro střední firmu dle pravidel Evropské unie, tzn. nemusí to být společnost do dvou set padesáti

zaměstnanců. Členem může být i společnost větší jako například vybrané banky, finanční instituce, střední a vysoké školy apod.

4.3.1 PŮSOBNOST ASOCIACE MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ ČR

Hlavním úkolem AMSP ČR je především poskytovat *informační servis*, který je zaměřen na segment malých a středních firem. Přináší novinky především z oblasti bankovních produktů, marketingu, vzdělávání, podpory exportu nebo legislativy. Rovněž nabízí svým členům zvýhodněné balíčky produktů a služeb v rámci spolupráce s významnými společnostmi. K nejvýznamnějším prioritám Asociace patří ocenění práce a výsledků malých a středních firem i živnostníků. Z tohoto důvodu AMSP ČR poskytuje záštitu nad podnikatelskými soutěžemi Hospodářských novin „Firma roku a živnostník roku“ nebo je odborným garantem soutěže bankovních produktů „Zlatá koruna“. Dále je Asociace vyhlášovatelem Grantového projektu s finanční odměnou pro své členy pro hodnocení business plánů firem. V rámci své činnosti rovněž organizuje pro své členy řadu informačních a vzdělávacích akcí zdarma nebo za zvýhodněných podmínek, nabízí poradenskou činnost, kontaktní setkání, účast v zahraničních misích a celou řadu dalších služeb.

Obecně se dá říci, že Asociace prosazuje zájmy malých a středních firem i živnostníků vůči vládě a dalším institucím a to ve všech oblastech své činnosti, především v rámci připomínkového řízení k nové legislativě týkající se především podnikání malých a středních firem.

Asociace malých a středních firem má rovněž velmi důležité postavení v rámci evropských struktur. Je členem mezinárodní organizace Evropské asociace řemesel, malých a středních podniků, která reprezentuje jedenáct milionů evropských podnikatelských subjektů z řad malých a středních firem s více než padesáti miliony zaměstnanců.

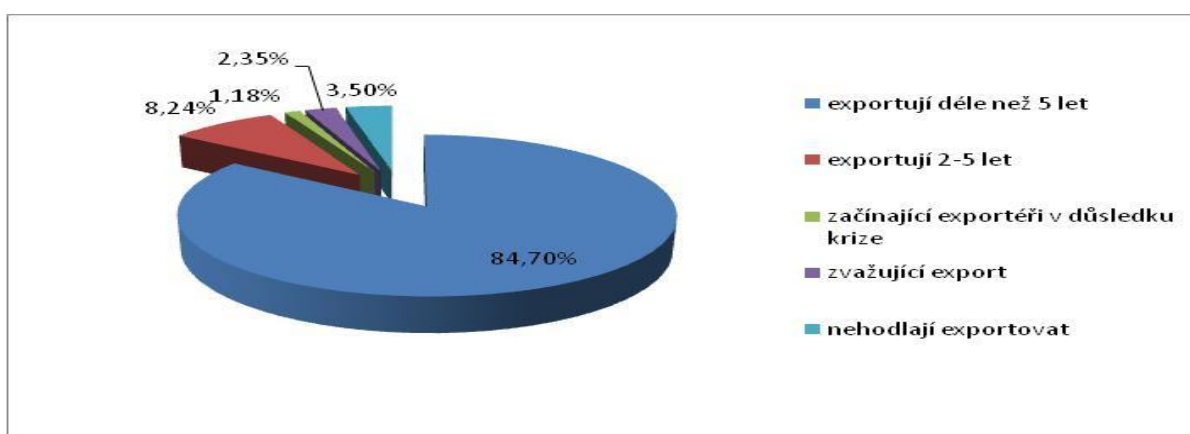
Ve státní oblasti je AMSP ČR účastí klíčových jednání ministerstev k novým zákonům týkajícím se podnikatelského prostředí. Jeho úloha tkví především v předkládání zásadních stanovisek a názorů za segment malého a středního podnikání v odborných týmech ministrů. Dále Asociace spolupracuje s předními společnostmi a institucemi v České republice a má dlouhodobě uzavřenu řadu dohod o vzájemné spolupráci s partnerskými organizacemi jak v České republice tak v zahraničí.

Asociace malého a středního podnikání ČR je autorem stěžejních materiálů na podporu podnikání malých a středních firem a živnostníků, například návrhů na urychlení rozvoje malých a středních podniků nebo návrhy na tlumení dopadů hospodářské krize na malé a střední podniky. Asociace vyžaduje na orgánech státní správy trvalý zájem, snahu a odbornou schopnost vytvářet reálnou strategii rozvíjejícího se a životaschopného podnikání a zabezpečování podmínek pro podnikatelský stav v ČR. [7]

4.3.2 PRŮZKUM ASOCIACE MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ ČR

Asociace malého a středního podnikání České republiky zrealizovala několik průzkumů, ve kterých je zajímavé názory českých podnikatelů na různé aktuální otázky. Na následujících stránkách se budu zabývat průzkumem, který zjišťoval názory podnikatelů na podporu exportu malých a středních podniků.

GRAF 4.1. Složení respondentů podle délky vývozu

Zdroj: Názory podnikatelů na export malých a středních podniků, http://www.amspace.cz/uploads/soubory/Průzkum_c.2web.pdf, vlastní úprava

První dotaz byl směřován stávajícím exportérům a týkal se změn objemu jejich vývozu za poslední rok, tj. rok 2009. 36,36 % exportérů nezaznamenalo žádné změny v objemu vývozu, u 17 % dotázaných se celkový objem zvýšil a u 46,8 % klesl. Konkrétní procentní změny jsou uvedeny v tabulce.

TAB. 4.2. Změny objemu exportu u stávajících domácích exportérů

změna	změny do 10 %	změny o 11 - 25 %	změny o 26 B- 50 %	změny o více jak 50 %
pokles	5,20%	15,60%	18,20%	7,80%
nárůst	0,10%	14,30%	1,30%	1,30%

Zdroj: Názozy podnikatelů na export malých a středních podniků,
http://www.amsz.cz/uploads/soubory/Pruzum_c.2web.pdf, vlastní úprava

I přes zhoršující se finanční situaci velké části firem v souvislosti s ekonomickou krizí více než 15 % firem vydává na marketing v zahraničí více prostředků než dříve a 35 % firem stejně jako v předchozím období. 15 % firem investuje do marketingu méně prostředků než v předchozím období a 35 % firem neinvestuje vůbec.

Výsledky rovněž ukazují na význam, jaký firmy přikládají zahraniční poptávce. I v době zhoršujících se finančních podmínek firem v důsledku poklesu zakázek investuje polovina firem stejné nebo větší množství peněz na marketing v zahraničí a hledá tam odbytové příležitosti. Je to signál pro stát, aby firmy v úsilí o získání zahraničního odbytu více podporoval, aby operativněji informoval o příležitostech na zahraničních trzích, kde státy přijímají nejrůznější opatření na podporu svých ekonomik, která mnohdy zahrnují rozsáhlé veřejné zakázky a skýtají exportní příležitosti pro naše firmy. Významná je i výraznější finanční podpora prostřednictvím programů na podporu marketingu, výstav, veletrhů a větší pomoc při eliminaci rizikovosti vstupu na nové trhy. Důležitá je i osvěta o možnostech státní podpory při pronikání na zahraniční trhy.

Další otázky se týkaly České rady pro obchod a investice, která funguje jako poradní orgán ministerstva průmyslu a obchodu. Celých 84 % dotázaných vůbec netušilo, že tato rada existuje. Z 16 % podnikatelů, kteří o této radě věděli, si pouhých 12 % myslí, že dostatečně prosazuje zájmy malých a středních podniků, 23 % si to nemyslí a 65 % neví. 91 % dotázaných by rozhodně uvítalo větší množství informací o tématech a závěrech jednání rady. Výsledky ukazují na nízkou publicitu o radě a o výsledcích její činnosti.

I v době hospodářské krize musíme vidět, kudy se budeme vracet na výsluní hospodářské prosperity, až přijdou signály oživení ve světě. Bude to cestou exportu naší produkce do zahraničí a získáním pevného postavení na zahraničních trzích. A proto se dá říci, že podpora

exportu ze strany státu je investice do vyšší konkurenceschopnosti našich vývozců a do budoucího růstu ekonomiky. [15]

4.3.3 KONCEPCE ROZVOJE MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ V LETECH 2007 – 2013

Vizi „Koncepce rozvoje malého a středního podnikání“⁶ je takové rozšíření a posílení malých a středních podniků, které budou výrazně převažujícím prvkem podnikatelského sektoru a budou zabezpečovat zaměstnanost nadpoloviční většiny práceschopného obyvatelstva. Část těchto podnikatelů úzce spolupracuje s exportně orientovanými velkými podniky působícími v České republice a v okolních zemích a samostatně nebo v aliancích na těchto trzích působí. Předmětem činnosti podnikatelů je výroba nebo prodej výrobků a služeb i s vysokou přidanou hodnotou. Vedle těchto podnikatelů podnikají drobní a malí podnikatelé v oblasti tvorby software, designu a poskytování poradenství.

Početně převažující část sektoru malých a středních podnikatelů tvoří malé podnikatelské subjekty s výrobky a službami založenými na kvalitě a designu, které též částečně působí na trhu EU a to samostatně nebo v různém propojení na úrovni dobrovolného sdružování. Hlavním trhem pro tyto podnikatele však je trh tuzemský. Spolu s mikropodniky působí významně na lokálních trzích v oborech spojených s cestovním ruchem a využitím volného času, ve službách, stavebnictví, vzdělávání a dopravě a zabezpečují dostupné zaměstnání i pro méně kvalifikovanou pracovní sílu.

Hlavním cílem Koncepce je zajistit konkurenceschopnost sektoru malých a středních podnikatelů působících na území České republiky a tím zachovat a podpořit další rozvoj schopností těchto podniků vytvářet nová pracovní místa, ovlivňovat ekonomický růst a vyrovnávat disproporce v rozvoji jednotlivých regionů. Pro dosažení tohoto cíle je nezbytným předpokladem koordinace procesů s existujícími i připravovanými politikami Evropské unie, zejména politikou malého a středního podnikání a úzká spolupráce s organizacemi podnikatelské samosprávy.

⁶ Koncepce z dubna roku 2006.

Směry realizace Koncepce jsou:

- zlepšování podnikatelského prostředí
- rozšiřování a zkvalitňování infrastruktury pro rozvoj malého a středního podnikání
- přímá finanční podpora malým a středním podnikatelům⁷ [14]

4.4 ČESKÁ FIRMA NA JEDNOTNÉM VNITŘNÍM TRHU EU

Společnost, která bude dále popsána v následující podkapitole, má sídlo svého podnikání v Moravskoslezském kraji, jehož podnikatelské prostředí patří již od 19. století mezi velmi významné průmyslové lokality střední Evropy. Tento fakt je dán především skutečností, že kraj je významným nalezištěm černého uhlí, což podnítilo rozvoj dalších průmyslových odvětví. Kromě toho se zde vyskytují polymetalické rudy, ložiska zemního plynu, vápence, žuly, šterkopísku apod.

V Moravskoslezském kraji došlo po změně režimu v roce 1989 k výrazným změnám. Významný dopad měla na region celoplošná restrukturalizace průmyslu, která vedla k výraznému útlumu průmyslové výroby. Vlivem této restrukturalizace byla omezena těžba černého uhlí a činnost průmyslových kolosů jako Nová Huť či Vítkovice byla utlumena. Na druhou stranu ale pokles výroby nebo mnohé významné kroky při ekologizaci provozů v podnicích měly příznivý dopad na životní prostředí v kraji.

V současné době můžeme o Moravskoslezském kraji hovořit jako o významném centru kultury, společenského života a rozvoje podnikání. Dochází zde k nepřetržitému růstu kvality života, v některých částech kraje se také mírně zlepšuje stav životního prostředí, zlepšuje se silniční a železniční dopravní síť, dochází k rozšiřování nabídky bydlení, roste atraktivita regionu jako turistické lokality cestovního ruchu. Ve tvorbě HDP vykazuje kraj druhou největší hodnotu v ČR. Obyvatelé Moravskoslezského kraje jej označují jako nejlepší místo pro život.

⁷ Podpora ve formě cenově zvýhodněné záruky za bankovní úvěry, úvěry se sníženou úrokovou sazbou a podřízené úvěry, dotace a kapitálové vstupy.

TAB. 4.3. HDP v Moravskoslezském kraji

HDP v tržních cenách	372 458 mil. Kč
Podíl kraje na tvorbě HDP v ČR	10,10%
HDP na obyvatele	297 926 Kč

Zdroj: Vývoj podnikání v Moravskoslezském kraji, vlastní úprava.

Postupně dochází v Moravskoslezském kraji k nahrazování těžkého průmyslu lehkým průmyslem a službami. Struktura tržního prostředí se rozvojem podnikání ve volném tržním prostředí změnila k nepoznání. Většina restrukturalizovaných podniků byla odkoupena zahraničními investory a zdejší firmy se prosadily v oblasti informačních technologií, elektronice a automobilovém průmyslu. Kromě toho dnes v Moravskoslezském kraji existuje řada menších i větších firem, které se zabývají jak tradičními řemeslnými obory, tak špičkovými technologiemi a hi-tech produkty jako například společnost Asus. [23]

4.4.1 PŘEDSTAVENÍ FIRMY JANOVO BOHEMIA, S. R. O.

HISTORIE SPOLEČNOSTI

Počátek společnosti Janovo Bohemia, s. r. o. je datován v letech 1996 - 1997. V té době pracoval zakladatel a majitel této společnosti, pan Jan Novák, jako obchodní zástupce společnosti, která distribuovala bižuterii. Bohužel tuto společnost postihla významná krize, v jejímž důsledku došlo k rozostření vztahů na pracovišti, a proto se pan Novák rozhodl odejít a začít podnikat samostatně. Původní podnikatelský záměr spočíval v jednoduché distribuci a sice v dovozu nábytku z Polska, konkrétně konferenčních stolků. Bohužel ani tento záměr nebyl příliš úspěšný a to především proto, že polské výrobky byly velmi nekvalitní a panu Novákovi prudce rostly reklamace. Po propočtu nákladů, které byly potřebné nejdříve na pořízení zboží, následně na prodej a reklamace, se kterými byly spojeny náklady na dopravu zpět k výrobcí a poté zpět k zákazníkovi, pan Novák zjistil, že bude výhodnější vyrábět si nábytek sám.

Po tomto rozhodnutí pan Novák začal podnikat jako fyzická osoba – podnikatel a jen s několika málo zaměstnanci začal vyrábět nábytek a distribuovat jej nejen u nás, ale také v Polsku. Začal s konferenčními stolky, televizními stolky a lavicemi. Tento způsob podnikání byl také poněkud problematický a to zejména kvůli náročné administrativě a velmi složitému

proclívání na hranicích, ale objem výroby pana Nováka rostl a s tím se zvyšoval i počet zaměstnanců. Postupem času začal pan Novák nakupovat stroje, které měly zjednodušit práci řemeslníků, a začal vyvážet své výrobky také na Slovensko a do Maďarska. V této době výroba probíhala v pronajatých prostorech. Došlo ke zvýšení celkové kvality výrobků a k posílení obchodního jména. Pan Novák investoval hodně finančních prostředků do výzkumu a vývoje, ale často se setkal s tím, že výrobky, o kterých si myslel, že budou pouhým doplňkovým artiklem se staly tou pomyslnou hvězdou a naopak. Postupně zjišťoval, co na trhu chybí a co by lidé uvítali, např. menší kuchyňské linky apod. a začal se věnovat také jejich výrobě.

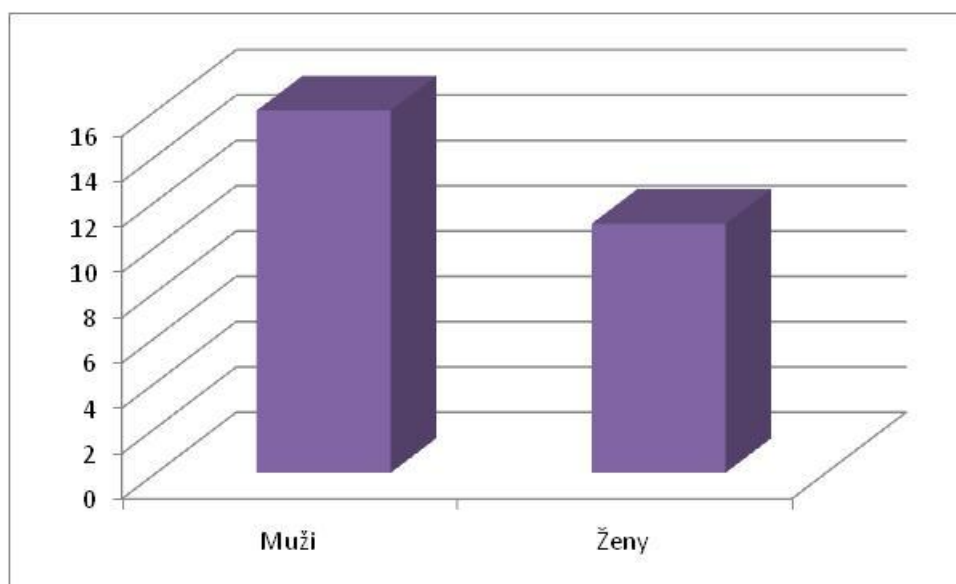
Pro zjednodušení distribuce na Slovensko a do Maďarska založil již v roce 2003 dvě společnosti a sice Janovo Slovakia, s.r.o. a Janovo Hungaria, s.r.o. Tyto společnosti samy nic nevyráběly, byly pouhým distribučním kanálem. V současné době již společnost Janovo Hungaria, s.r.o. neexistuje. Po vstupu na jednotný vnitřní trh EU již nebyl tento distribuční článek potřebný. Janovo Slovakia, s.r.o. sice stále funguje, ale jen než bude doplacen úvěr, který si tato společnost vzala a zaměstnanci z této firmy budou zaměstnáni v Janovo Bohemia, s.r.o.

V roce 2003 už byla výroba tak rozsáhlá, že se pan Novák rozhodl přestat podnikat jako fyzická osoba a založil společnost Janovo Bohemia, s.r.o. V této době také koupil starý zemědělský statek a předělal jej na tři výrobní haly se správní budovou.

ZAMĚSTNANECKÁ POLITIKA

Zaměstnanecká politika odráží současné nároky na fungování společnosti jako celku. Zaměstnanecká struktura je vyvážená a v této otázce nehodlá vedení společnosti nic měnit. V současné době zaměstnává společnost Janovo Bohemia, s.r.o. 27 zaměstnanců, z toho převážně muže, protože výroba nábytku je poměrně fyzicky náročná práce. Ženy pracují v administrativě nebo vykovávají fyzicky méně náročné práce. Podrobnější strukturu zaměstnanců podle pohlaví znázorňuje graf 4.2 a graf 4.3 znázorňuje vývoj počtu zaměstnanců.

GRAF 4.2. Struktura zaměstnanců (2010)

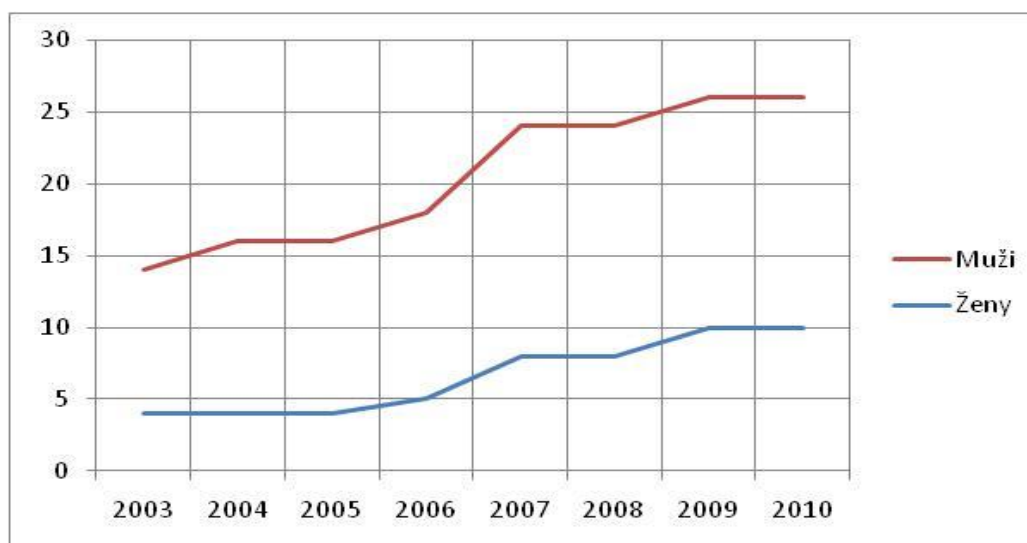
Zdroj. Interní zdroj firmy

TAB. 4.4. Vývoj počtu zaměstnanců

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ženy	4	4	4	5	8	8	10	10
Muži	10	12	12	13	16	16	16	16

Zdroj. Interní zdroj firmy

GRAF 4.3. Vývoj počtu zaměstnanců

Zdroj. Interní zdroj firmy

Pokud jde o odměňování, zaměstnanci ve výrobě jsou odměňováni úkolovou mzdou a administrativní pracovníci dostávají mzdu pevně stanovenou. Manažeři, obchodní zástupci a řidiči mají mzdu stanovenou způsobem, který znázorňuje následující tabulka.

TAB. 4.5. Stanovení mzdy (manažeři, obchodní zástupci, řidiči)

Manažeři	pevná sazba + 0,5 % z tržby + 10 % ze zisku
Obchodní zástupci	pevná sazba + 2 % z tržby + 500 Kč za nového zákazníka, který odebere alespoň dvakrát
Řidiči	pevná sazba + procenta z odvezeného zboží + 20 Kč za vykládku

Zdroj. Interní zdroj firmy

Společnost Janovo Bohemia, s.r.o. dále umožňuje svým zaměstnancům další vzdělávání formou různých školení a vzdělávacích kurzů.

EKONOMIKA

Společnost Janovo Bohemia, s.r.o. prodává zhruba 80 % svých výrobků v tuzemsku a 20 % na zahraničních trzích v rámci EU. Kurz české koruny vůči euru tudíž dle pana Nováka neovlivňuje hospodářský výsledek nijak markantně, a proto se rozhodl společnost nijak nepojišťovat proti kurzovým rozdílům.

V současné době tvoří výroba nábytku zhruba 90 % celkového obrátu a zbylých 10 % tvoří prodej výrobků, které společnost nakoupila od jiných výrobců a dále je prodává.

V následujícím grafu je znázorněn vývoj tržeb od roku 2003.

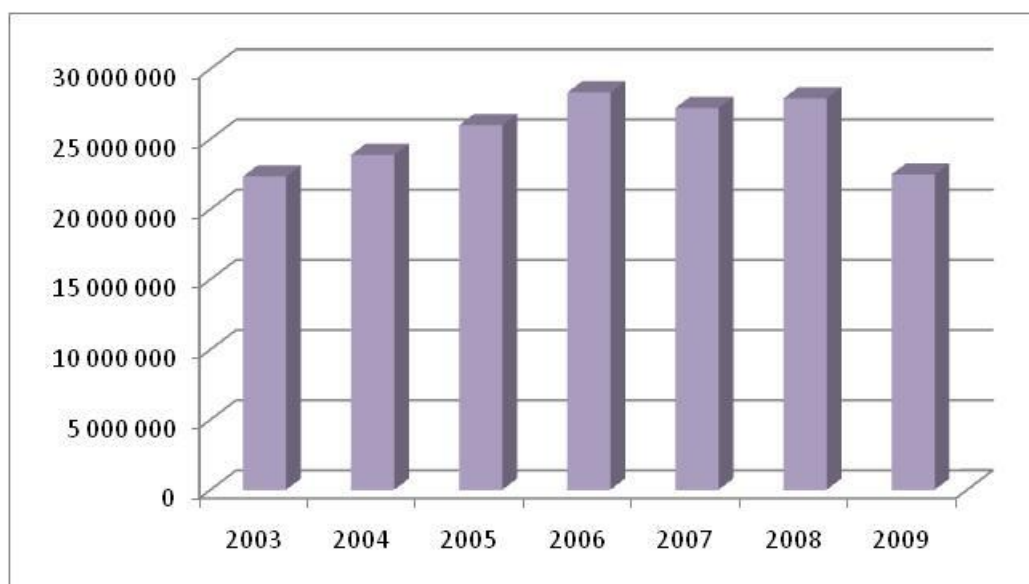
Tab. 4.6. Vývoj tržeb⁸

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tržby	22 326 741	23 876 544	25 985 499	28 315 022	27 217 028	27 890 420	22 477 807

Zdroj. Interní zdroj firmy

⁸ Tabulka a graf znázorňují čisté tržby bez ohledu na náklady společnosti.

GRAF 4.4. Vývoj tržeb

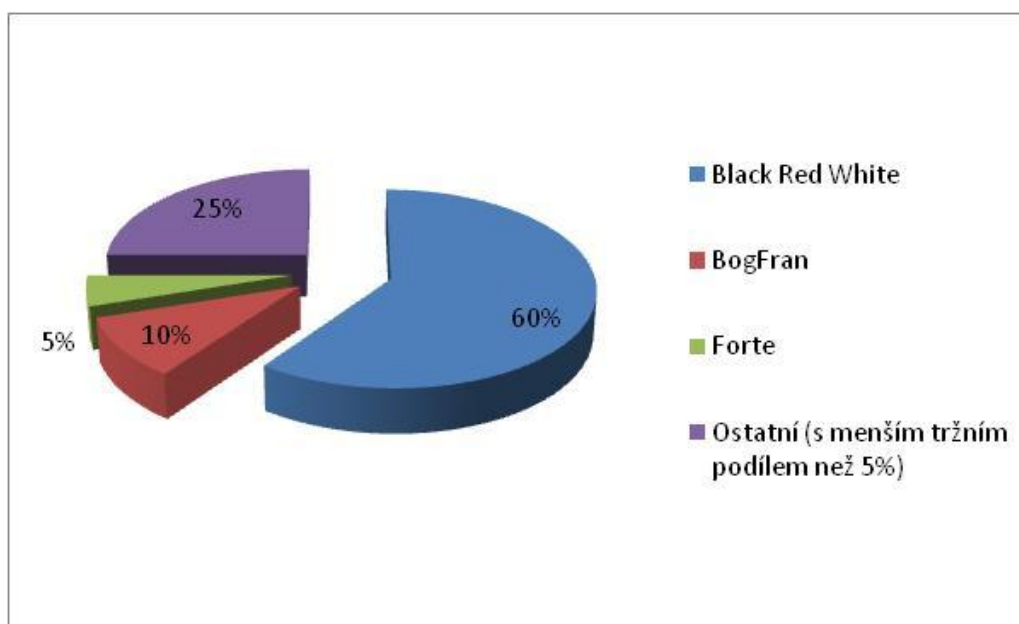
Zdroj. Interní zdroj firmy

Celosvětová hospodářská krize firmu Janovo Bohemia, s.r.o. poměrně významně poznamenala, ale díky dobrému postavení na trhu se podařilo společnosti tuto nepříznivou situaci ustát a v současné době se situace již stabilizuje. Dopad byl zřejmý především v důsledku poklesu množství zakázek a špatné schopnosti odběratelů dostát svým závazkům.

KONKURENCE

Konkurence v tomto odvětví je obrovská a to především díky zahraniční konkurenci, která je bezesporu průbojnější než ta tuzemská. Spousta zahraničních konkurentů má nižší výrobní náklady. Mezi největší české konkurenty patří společnost Brado, což je česká v podstatě identická společnost jako společnost Janovo Bohemia, s.r.o., jejíž tržní podíl v ČR představuje zhruba 25 %. Menším konkurentem je firma Rajnoch, jejíž produkce odpovídá zhruba deseti procentům produkce firmy Janovo Bohemia, s.r.o. Přehled největších zahraničních konkurentů znázorňuje graf 4.5. Mezi konkurenční nástroje společnosti lze zařadit především kvalitu výrobků, komplexnost poskytovaných služeb a také dodržování expedičních termínů. Kvalita výrobků je kontrolována průběžně během výroby. Zákazníci jsou také citliví na slevy a velmi dobře na ně slyší.

GRAF 4.5. Nejvýznamnější zahraniční konkurenti⁹

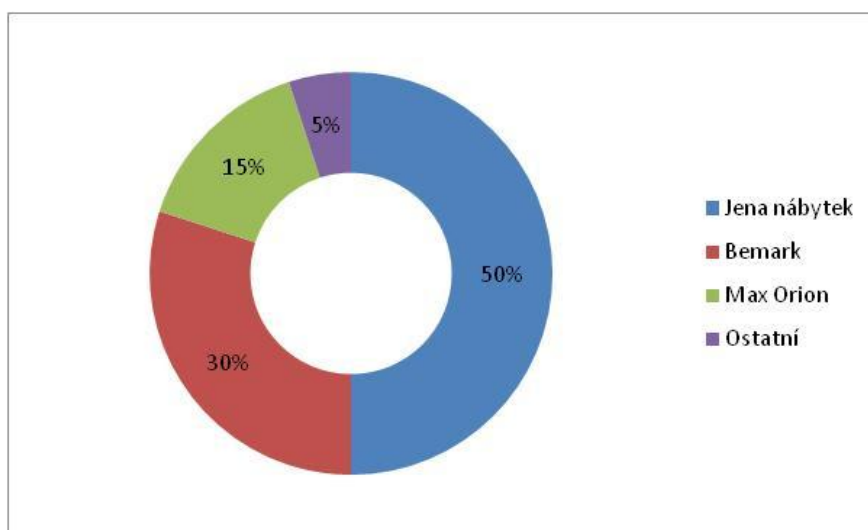
Zdroj: Interní zdroj firmy

ODBĚRATELÉ A DODAVATELÉ

Zákazníci jsou stejně jako pro jiné společnosti tak také pro společnost Janovo Bohemia, s.r.o. velmi důležití. Pro udržení současného dobrého postavení na trhu je nezbytné, aby si firma svoje stávající zákazníky předcházela a uspokojovala jejich potřeby. Rovněž je ale důležité získávat také nové zákazníky a to je prací obchodních zástupců, kteří ve svém určeném regionu získávají nové klienty a pečují o ty stávající. Dále se společnost zviditelňuje formou promo akcí, tj. vystavuje své výrobky na frekventovaných místech jako jsou například obchodní centra apod. Také využívá reklamních letáků, které doručují do schránek svých potenciálních zákazníků. V následujícím grafu jsou znázorněni hlavní odběratelé, procenta znázorňují podíl produkce, kteří jednotliví odběratelé odkupují.

⁹ Procenta vyjadřují tržní podíl jednotlivých firem, graf znázorňuje polské konkurenty.

GRAF 4.6. Největší odběratelé

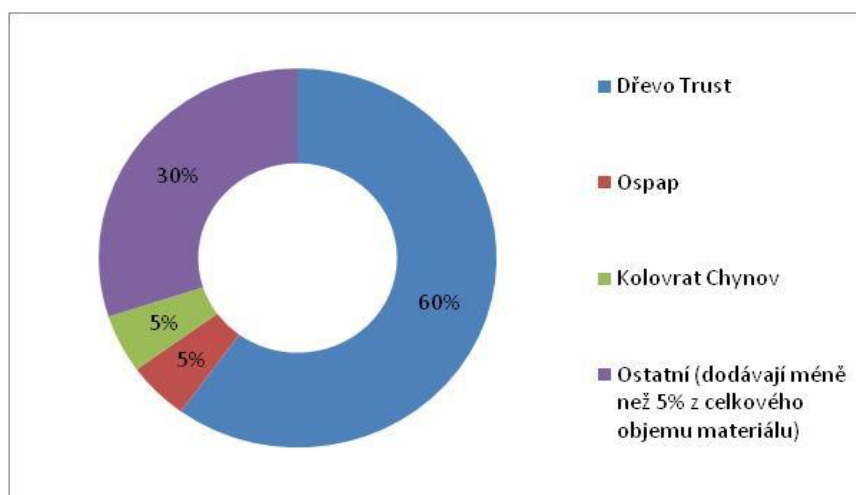

Zdroj: Interní zdroj firmy

Společnost se setkává s velmi špatnou platební morálkou svých odběratelů, a proto si pojišťuje pohledávky proti neplacení.

Z hlediska domácích dodavatelů má společnost tři nejvýznamnější, od kterých nakupuje materiál na výrobu nábytku. Největším dodavatelem je Dřevo Trust, od kterého firma nakupuje dřevo k výrobě nábytku, dalším je firma Kolovrat Chynov, která dodává látky na čalounění a společnost Ospap dodává kartonové obaly. Konkrétní podíl na celkovém objemu dodávaného materiálu znázorňuje následující graf.

GRAF 4.7. Domácí dodavatelé

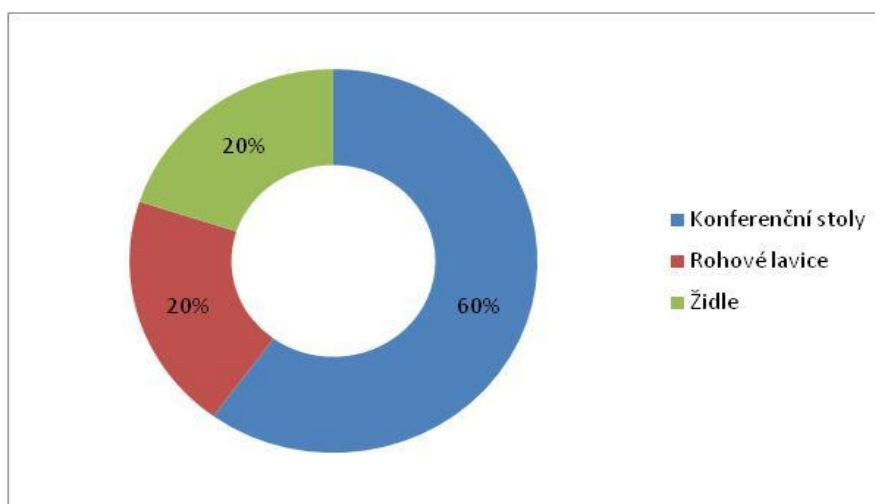

Zdroj: Interní zdroj firmy

Pokud jde o zahraniční dodavatele má po vstupu na jednotný vnitřní trh společnost jednodušší přístup k zahraničním dodavatelům. Od těchto nakupuje zboží, které dále prodává. 90 % těchto dodavatelů je z Polska, zbylých 10 % z Číny. Toto zboží nakupují především z důvodu nižších výrobních nákladů a tím i nižších prodejních cen. Kvalita polského zboží se oproti devadesátým létům podstatně zlepšila, čínské zboží je na tom s kvalitou o něco hůře, proto se na celkovém objemu podílí pouhými deseti procenty.

Strukturu výrobků znázorňuje graf 4.8. Zboží, které je nakupováno a dále prodáváno, nemá konkrétní strukturu, firma prodává všechno.

GRAF 4.8. Struktura výrobků

Zdroj: Interní zdroj firmy

Pan Novák hodnotí přístup na jednotný vnitřní trh kladně především díky lepšímu přístupu k zahraničním dodavatelům a také možnosti nabídnout své výrobky a zboží většímu množství zákazníků. Ale jak říká, každá mince má dvě strany a za dobré zahraniční dodavatele zaplatí zostřením konkurenčního prostředí. Závěrem by se dalo říci, že jednotný vnitřní trh přinesl společnosti Janovo Bohemia, s.r.o. více pozitivních než negativních dopadů.

5 ZÁVĚR

Jednotný vnitřní trh je fungující a dynamicky se rozvíjející oblast, jejíž bezproblémové fungování je ale stále brzděno různými bariérami. Ačkoliv by všem subjektům v rámci celé Evropské unie měly být poskytovány stejné možnosti, realita je bohužel odlišná a neustále dochází k určitému znevýhodňování, především v oblasti služeb. Pozitivním dopadem úspěšného začlenění do jednotného vnitřního trhu je však přístup na nové trhy, se kterými souvisí velká poptávka, více obchodních příležitostí a více potenciálních obchodních partnerů. V rámci JVT je možné nabízet své služby i zboží přes hranice a realizovat tak svou podnikatelskou činnost v rámci celé Evropské unie. Dojde tak ke zkvalitnění českého podnikatelského prostředí, které se tak stane stabilnějším, zrychlí se ekonomický růst i prosperita. Rovněž dojde ke zlepšení životní úrovně.

V první kapitole jsem se zaměřila na charakteristiku vzniku a formování jednotného vnitřního trhu od historického vývoje až po podstatu volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Také jsem se věnovala ochraně hospodářské soutěže v rámci Evropské unie.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na vývoj a spolupráci České republiky a ES. Nejdříve jsem charakterizovala začleňování přidružených zemí do jednotného vnitřního trhu EU a následně dohodu o přidružení České republiky a ES. Rovněž jsem se věnovala programu PHARE, z něhož mohla Česká republika v letech 1990 - 1994 čerpat předvstupní pomoc až do výše 265 mil. ECU, což představovalo asi 8,5 miliard Kč, ale využita však byla pouze polovina. Pro následující období byl objem prostředků pro ČR navýšen na 345 mil. ECU, což bylo asi 12 miliard korun a pro období po roce 2000 byla předvstupní pomoc zabudována do rozpočtového finančního rámce Unie na léta 2000 – 2006. Celkem Česká republika z tohoto programu získala v letech 1993 – 2003 v přepočtu přibližně 26 miliard korun. V tomto kontextu bych chtěla upozornit i na posudek, který vypracovala Evropská komise na Českou republiku a její připravenost z pohledu vnitřního trhu EU a postupné přijímání evropské legislativy. Závěr této kapitoly jsem věnovala výsledkům průzkumu, který jsem provedla ve spolupráci s hospodářskou komorou České republiky. Z výsledků vyplývá, že většina českých podnikatelů hodnotí přístup na vnitřní trh Evropské unie kladně, pouhých 14 % jej hodnotí negativně. (viz. kapitola 3.6)

Poslední kapitola byla zaměřena na působení české firmy na jednotném vnitřním trhu EU. Jedná se o firmu Janovo Bohemia, s.r.o, jejíž hlavní činností je výroba a prodej nábytku. Tato společnost neprodává výrobky pouze na tuzemském trhu, ale vyváží jej také na Slovensko, do Polska a do Maďarska. Kromě toho se věnuje reexportu zboží z Polska. V současné době se společnost vzpamatovává z následků celosvětové hospodářské krize, kterou se jí díky silnému postavení na trhu podařilo ustát (viz. str. 50). Obecně ale hodnotí majitel této společnosti přístup na jednotný vnitřní trh pozitivně a to především díky získání většího množství kvalitních dodavatelů a lepším možnostem nabídnout své výrobky potenciálním zákazníkům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy a tištěné publikace

- [1] BALDWIN, R., WYPLOSZ, CH. *Ekonomie evropské integrace*. 2. vyd. Grada Publishing, a.s., 2006. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.
- [2] CIHELKOVÁ, E., ADÁMKOVÁ, V. *Vnitřní trh Evropské unie*. Vysoká škola ekonomická, 2000. 60 s. ISBN 978-80-2450-056-0.
- [3] FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.
- [4] KUDELOVÁ, M. *Právo EU*. VŠB - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2007. 115 s. ISBN 978-80-2481-414-8.
- [5] OUTLÁ, V.; HAMERNÍK, P.; KADERA, M.; Křivka, R. *Právo Evropské unie*. 2. upravené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. 387 s. ISBN 978-80-7380-084-0.
- [6] URBAN, L. *Evropský vnitřní trh a příprava České republiky na začlenění*. 1. vyd. Linde Praha, a.s. – Právnické a ekonomické nakladatelství, 2002. 247 s. ISBN 80-7201-330-0.

Internetové zdroje

- [7] Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky [online]. [cit. 12. 3. 2010]. Dostupné z www: <http://www.amsp.cz/o-asociaci>
- [8] Businessinfo.cz – Jednotný vnitřní trh – Volný pohyb zboží [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/jednotny-vnitri-trh-volny-pohyb-zbozi/1000521/10921/>

- [9] Businessinfo.cz – Jednotný vnitřní trh – Volný pohyb služeb a kapitálu [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/jednotny-vnitri-trh-volny-pohyb-sluzeb/1000521/10931/#volny>
- [10] Euroskop – Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU [online]. [cit. 8. 3. 2010]. Dostupné z www: http://www.euroskop.cz/gallery/38/11482-vs_bariery_eu_brozura.pdf
- [11] Evropská unie a rozšíření na východ online]. [cit. 21. 3. 2010]. Dostupné z www: www.cepsr.com/dwnld/unie2302.rtf
- [12] Hospodářská soutěž [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z www: http://europa.eu/pol/comp/index_cs.htm
- [13] Jednotný vnitřní trh [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z www: http://geoportal.alej.cz/uploads/files/Jednotny_vnitri_trh.pdf
- [14] Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007-2013 [online]. [cit. 13. 3. 2010]. Dostupné z www: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/male-a-stredni-podnikani/koncepce-rozvoje-msp-2007-2013/1000503/40192/>
- [15] Názory podnikatelů na podporu exportu malých a středních podniků [online]. [cit. 13. 3. 2010]. Dostupné z [www:http://www.amsr.cz/uploads/soubory/Pruzkum_c.2web.pdf](http://www.amsr.cz/uploads/soubory/Pruzkum_c.2web.pdf)
- [16] Podnikatelské prostředí [online]. [cit. 8. 3. 2010]. Dostupné z www: <http://www.eu2009.cz/en/czech-republic/business-opportunities/business-climate/podnikat--prostredi-420/>
- [17] Program PHARE [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupné z www: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_phare.html
- [18] Program PHARE v ČR úspěšně ukončen [online]. [cit. 1. 3. 2010]. Dostupné z www: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_29897.html?year=2007

- [19] Studie OECD: Z rozšíření EU profitovaly všechny země [cit. 1. 3. 2010]. Dostupné z [www:http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-eu-brezen-2009/z-rozsireni-eu-profitovaly-clenske-staty/1001768/52576/](http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-eu-brezen-2009/z-rozsireni-eu-profitovaly-clenske-staty/1001768/52576/)
- [20] Vnitřní trh – Volný pohyb kapitálu [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z [www :
http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C44/50/](http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C44/50/)
- [21] Vnitřní trh – Volný pohyb lidí [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z [www:
http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C44/48/](http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C44/48/)
- [22] Vnitřní trh – Volný pohyb služeb [online]. [cit. 20. 11. 2009]. Dostupné z [www:
http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C44/49/](http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C44/49/)
- [23] Vývoj podnikání v Moravskoslezském kraji [cit. 1. 3. 2010]. Dostupné z [www:
http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/cz/podnikani-v-kraji/art_22216/vyvoj-podnikani-v-moravskoslezskem-kraji.aspx](http://podnikatel.kr-moravskoslezsky.cz/cz/podnikani-v-kraji/art_22216/vyvoj-podnikani-v-moravskoslezskem-kraji.aspx)

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AMSP – Asociace malého a středního podnikání

CRR – Centrum pro regionální rozvoj

ČR – Česká republika

EBRD – Evropská banka pro obnovu a rozvoj

EHS – Evropské hospodářské společenství

ES – Evropské společenství

ESD – Evropský soudní dvůr

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

JEA – Jednotný evropský akt

JVT – Jednotný vnitřní trh

NROS – Nadace rozvoje občanské společnosti

RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tab. 3.1. Podíl na zahraničním obchodě Československa, vyspělých států s tržní ekonomikou a zemí RVHP se zeměmi ES	20
Tab. 3.2. SWOT analýza hospodářské komory ČR, příležitosti a hrozby pro české podnikatele	31
Tab. 3.3. Oblast podnikání dotazovaných.....	32
Tab. 3.4. Jakou část produkce vyvážíte?	33
Tab. 3.5. Normy a opatření na vnitřním trhu EU	34
Tab. 3.6. Dopady JVT na podnikatele	35
Tab. 4.1. Podnikatelské prostředí ČR – SWOT analýza	38
Tab. 4.2. Změny objemu exportu u stávajících domácích exportérů	43
Tab. 4.3. HDP v Moravskoslezském kraji	46
Tab. 4.4. Vývoj počtu zaměstnanců	48
Tab. 4.5. Stanovení mzdy (manažeři, obchodní zástupci, řidiči)	49
Tab. 4.6. Vývoj tržeb	49

Seznam grafů

Graf 3.1. Využití prostředků PHARE v ČR v roce 1999.....	24
Graf 3.2. Čerpání prostředků z programu PHARE v letech 1998 – 2003 (v eurech, stav k 30. 11. 2006)	26
Graf 3.3. Vývoj cenové hladiny ČR 2000 – 2009	30
Graf 3.4. Oblast podnikání dotazovaných	32
Graf 3.5. Jakou část produkce vyvážíte?	33
Graf 3.6. Normy a opatření na vnitřním trhu EU	34
Graf 3.7. Dopad JVT na podnikatele	35
Graf 4.1. Složení respondentů podle délky vývozu.....	42
Graf 4.2. Struktura zaměstnanců	48
Graf 4.3. Vývoj počtu zaměstnanců	48
Graf 4.4. Vývoj tržeb	50
Graf 4.5. Nejvýznamnější zahraniční konkurenti.....	51

Graf 4.6. Největší odběratelé	52
Graf 4.7. Domácí dodavatelé	52
Graf 4.8. Struktura výrobků	53

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.. 121/2000 Sb. - Autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní díla;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k účasti nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřou licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst.. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohou pouze se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....

Adresa trvalého pobytu studenta:

Bystřice 1281, 739 95 Bystřice

Seznam příloh

Fotografie - ukázka výrobků

